

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2018. gada 21. jūnijā
(OR. en)

8094/18
ADD 1

LIMITE

ACP 24
PTOM 10
COAFR 93
COLAC 19
COASI 104
WTO 88
RELEX 326

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	delegācijas
Temats:	Norādes sarunām par partnerības nolīgumu starp Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm, no vienas puses, un Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstu grupas valstīm, no otras puses

Pielikumā ir pievienotas norādes sarunām par partnerības nolīgumu starp Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm, no vienas puses, un Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstu grupas valstīm, no otras puses

**NORĀDES SARUNĀM PAR PARTNERĪBAS NOLĪGUMU STARP EIROPAS SAVIENĪBU
UN TĀS DALĪBVALSTĪM, NO VIENAS PUSES, UN ĀFRIKAS, KARĪBU JŪRAS
REĢIONA UN KLUSĀ OKEĀNA VALSTU GRUPAS VALSTĪM, NO OTRAS PUSES**

Satura rādītājs

1. NOLĪGUMA BŪTĪBA UN DARBĪBAS JOMA
2. PAMATDAĻA
3. ES UN ĀFRIKAS PARTNERĪBA
4. ES UN KARĪBU JŪRAS REĢIONA VALSTU PARTNERĪBA
5. ES UN KLUSĀ OKEĀNA VALSTU PARTNERĪBA
6. DAUDZVEIDĪGA SADARBĪBA
7. INSTITUCIONĀLĀ SISTĒMA
8. NOBEIGUMA NOTEIKUMI

1. NOLĪGUMA BŪTĪBA UN DARBĪBAS JOMA

Sarunu nolūks ir noslēgt pastiprinātu partnerību starp Eiropas Savienību (ES) un tās dalībvalstīm, no vienas puses, un Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstīm, no otras puses.

Jaunais nolīgums ir paredzēts kā visaptveroša partnerība ar mērķi stiprināt attiecības starp Pusēm un radīt savstarpēji izdevīgus rezultātus kopējās un savstarpēji saistītās interesēs. Nolīguma mērķis būs veicināt ilgtspējīgu un iekļaujošu attīstību, pamatojoties uz Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam un Parīzes nolīguma par klimata pārmaiņām īstenošanu, un tas būs visaptverošais satvars partnerības virzīšanai. Ar nolīgumu centīsies izveidot mierīgas un noturīgas valstis un sabiedrības. Ar to centīsies sekmēt ieguldījumus, atbalstīt privātā sektora attīstību un stiprināt reģionālo integrāciju. Ar to atbalstīs pāreju uz zemu siltumnīcefekta gāzu emisiju apjomu un uz attīstību un klimatnoturīgu ekonomiku, un tas veicinās pienācīgu darbvietu veidošanu visiem. Ar nolīgumu centīsies izskaust nabadzību visās tās izpausmēs. Ar nolīgumu centīsies nodrošināt efektīvu cīņu pret terorismu, gūt labumu no labi pārvaldītas migrācijas, apturēt neatbilstīgu migrāciju un pievērsties tās pamatcēloņiem, pilnībā ievērojot starptautiskās tiesības un ES un valstu kompetences, kā arī nodrošināt, ka pilnībā tiek ievērotas starptautiskās saistības cilvēktiesību, pamatbrīvību un demokrātisko principu jomā. Ar nolīgumu arī sekmēs kopējas nostājas pasaules mērogā, veicinot daudzpusējību un uz noteikumiem balstītu starptautisku kārtību.

Mērķis ir panākt jaunu nolīgumu, kas sastāv no pamatdaļas un trim reģionālām partnerībām. Pamatdaļā, kas piemērojama visiem partnerības dalībniekiem, būs uzskaitīti vispārīgi mērķi, principi un prioritātes, un tā ļaus īstenot pastiprinātu sadarbību starptautiskā līmenī. Lielākais uzsvars būs likts uz reģionālajām partnerībām, kurās būs noteiktas konkrētam reģionam paredzētas prioritātes attiecībā uz valstīm Āfrikā, Karību jūras reģionā un Klusā okeāna reģionā, atbilstoši pastiprinātai reģionālajai dinamikai un reģionālo organizāciju pieaugošajai nozīmei. Nolīgums būs atvērts tam, lai tajā iesaistītos vai tam pievienotos trešās valstis, kuras atbalsta tās pašas vērtības un dod ieguldījumu mērķu izpildē un ar kurām ir kopīgas intereses. Nolīgumā būs ņemti vērā ES tālāko reģionu un aizjūras zemju un teritoriju konkrētie problēmjautājumi. Reģionālās partnerības ir nolīguma protokoli, kuros paredzēts visaptverošs attiecību tiesiskais regulējums. Vienlaikus reģionālās partnerības ļauj elastīgi pielāgoties mainīgiem apstākļiem, piemērojot vienkāršotu procedūru visu triju protokolu pārskatīšanai.

Nolīguma pamatā būs un ar to tiks stiprinātas pamatvērtības un principi, kas paredzēti Kotonū partnerattiecību nolīgumā, jo īpaši 8.–13., 96. un 97. pantā. Tas ietvers pielāgotu, efektīvu, mazāku un elastīgu institucionālo struktūru, kas vienkāršos un racionalizēs attiecības starp Pusēm, ļaujot panākt lielāku saskaņotību ar esošajiem regulējumiem un dodot iespēju ātrāk un efektīvāk pieņemt lēmumus un veikt darbības.

Nolīgumā būs paredzēts skaidrāks darba sadalījums starp valstu, reģionāliem un apakšreģionāliem dalībniekiem. Tajā arī būs noteikts, ka Puses piemēros iekļaujošu un atvērtu daudzpusēju pieeju, tostarp gan pamatdaļā, gan reģionālajās partnerībās stiprinot parlamentu, vietējo iestāžu, pilsoniskās sabiedrības un privātā sektora lomu.

2. PAMATDAĻA

1. DAĻA. KOPIĢI NOTEIKUMI

Nolīgumā būs apliecināts, ka pamatdaļas noteikumi ir katras reģionālās partnerības prioritāšu sastāvdaļa.

I sadaļa. Mērķi

Nolīgumā būs noteikts, ka Pusēm ir šādi kopēji mērķi:

- veidot visaptverošu partnerību, kas galvenokārt vērsta uz miermīlīgu, stabilu, labi pārvaldītu, pārtikušu un noturīgu valstu un sabiedrību veidošanu;
- paātrināt virzību ceļā uz to, lai sasniegtu ilgtspējīgas attīstības mērķus, jo īpaši izskaustu nabadzību, apkarotu diskrimināciju un nevienlīdzību un neatstātu nevienu novārtā, ņemot vērā dažādu valstu dažādās vajadzības un prioritātes;
- veidot efektīvas alianses starptautiskā līmenī, lai veicinātu rīcību pasaules mērogā.

Konkrētāk, Puses apņemsies veikt konkrētas darbības, lai:

- veicinātu, ievērotu, aizsargātu un īstenotu cilvēktiesības, pamatbrīvības, demokrātiju, tiesiskumu un labu pārvaldību;
- veicinātu tautas attīstību un cilvēka cieņu attiecībā uz visiem, īpašu uzmanību pievēršot sievietēm un meitenēm;
- veicinātu ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi un pienācīgas darbvietas visiem;
- aizsargātu vidi, cīnītos pret klimata pārmaiņām un veicinātu ilgtspējīgu enerģētiku;
- veicinātu mieru, drošību un taisnīgumu;
- pārvērstu mobilitāti un atbilstīgu migrāciju iespējās, apturētu neatbilstīgu migrāciju un pievērstos tās pamatcēloņiem, pilnībā ievērojot starptautiskās tiesības un ES un valstu kompetences.

II sadaļa. Principi

Nolīgumā būs noteikts, ka uz juridiski saistošas sistēmas balstītās partnerības mērķi tiks īstenoti vienlīdzības, nediskriminācijas, solidaritātes, savstarpējības, atbildības un savstarpējas cieņas garā.

Nolīgums apliecinās Pušu apņemšanos stiprināt regulāro politisko dialogu visos līmeņos un tādā veidā, kas vislabāk palīdz sasniegt partnerības mērķus.

Nolīgumā būs pausts, ka Puses iestājas par spēcīgu un efektīvu daudzpusēju sistēmu un aktīvi to atbalsta, kā arī ir apņēmušās sadarboties daudzpusējos forumos un starptautiskās organizācijās kopēju un starptautisku interešu jautājumos.

Nolīgums apliecinās, ka partnerības mērķi tiks pildīti, piemērojot integrētu pieeju, kas ietver politiskus, ekonomiskus, sociālus, kultūras un vides elementus un ir saskaņā ar Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam.

Nolīgumā būs noteikts, ka Puses pieņems lēmumus un rīkosies piemērotākajā līmenī atbilstoši papildināmības un subsidiaritātes principam. Būtu jāsadarbojas oficiālos un *ad-hoc* reģionālos formātos, lai partnerības mērķus sasniegtu efektīvāk un lietderīgāk.

Nolīgumā būs noteikts, ka Puses veicinās daudzpusēju pieeju, dodot iespēju dialoga un sadarbības procesos aktīvi iesaistīties plašam dalībnieku lokam, tostarp parlamentiem, vietējām iestādēm, pilsoniskajai sabiedrībai un privātajam sektoram.

Nolīgumā būs noteikts, ka Puses sistemātiski veicinās dzimumperspektīvu un ka visās politikas jomās tiks integrēta dzimumu līdztiesība.

Nolīgumā būs noteikts, ka Pusēm būtu jānodrošina, ka ir ieviesti visi vajadzīgie pārraudzības un turpmākas rīcības pasākumi un mehānismi, lai izpildītu nolīguma noteikumus, un ka visas Puses ir atbildīgas par savu pienākumu izpildi.

III sadaļa. Politiskais dialogs

Nolīgums vēlreiz apstiprinās Pušu apņemšanos turpināt attīstīt un stiprināt politisko dialogu par visām jomām, principiem, mērķiem un uzdevumiem, kas noteikti nolīgumā.

Dialoga mērķi būs i) veicināt savstarpēju sapratni par katras Puses nostājām un interesēm un ii) palīdzēt sasniegt nolīguma mērķus, veicinot un aktivizējot efektīvu sadarbību visos jautājumos, kas rada kopējas bažas, valstu, reģionālā un kontinenta līmenī un darot iespējamu regulāru koordināciju par starptautiskiem un globāliem kopēju interešu jautājumiem. Dialoga mērķis var būt arī attīstīt jaunas iniciatīvas, ar kurām tiek īstenoti kopēji mērķi, kopīgi apstiprinātas prioritātes un programmas, tostarp veidojot jaunas sadarbības formas un formātus.

Dialogs notiks regulāri, elastīgā un individualizētā veidā. Tas notiks piemērotākajā formātā un atbilstošākajā līmenī. Tas pilnībā izmantos visus iespējamus kanālus, tostarp starptautisku sanāksmju kontekstā.

IV sadaļa. Politikas saskaņotība attīstībai

Nolīgumā būs atzīts, ka, lai varētu īstenot integrētos un savstarpēji saistītos mērķus, kas noteikti Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam, ir vajadzīgs stimulējošs politikas satvars dažādos līmeņos un proaktīva pieeja, cenšoties veidot dažādu politikas jomu sinerģijas. Šajā nolūkā Puses atkārtoti apliecinās, ka iestājas par politikas saskaņotību attīstībai, kas ir ļoti būtisks elements ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) sasniegšanai un svarīgs ieguldījums plašākā mērķī panākt politikas saskaņotību ilgtspējīgai attīstībai. Puses vienosies darīt katra savu darba daļu ceļā uz politikas saskaņotību, lai nodrošinātu, ka to politika dod ieguldījumu ilgtspējīgā attīstībā gan iekšzemē, gan starptautiski.

Nolīgums ietvers visu Pušu apņemšanos individuāli un kolektīvi palielināt savas politikas sniegtos ieguvumus un samazināt tās iespējamo negatīvo ietekmi uz pārējām Pusēm. Puses arī apņemsies noteiktajā institucionālajā formātā informēt pārējās Puses un attiecīgā gadījumā apspriesties ar tām par iniciatīvām un pasākumiem, kas varētu nozīmīgi ietekmēt pārējās puses.

2. DAĻA. STRATĒGISKĀS PRIORITĀTES

I sadaļa. Cilvēktiesības, pamatbrīvības, demokrātija, tiesiskums un laba pārvaldība

Nolīgumā būs noteikumi, ar ko Puses atkārtoti apliecinās apņemšanos veicināt, aizsargāt un īstenot cilvēktiesības un pamatbrīvības, kas ir vispārējas un nedalāmas, kā arī veicināt demokrātijas, labas pārvaldības un tiesiskuma vērtības un nediskriminācijas, vienlīdzības un solidaritātes principus. Puses veicinās šīs vērtības, pilnībā ievērojot ANO hartas principus un starptautiskās tiesības.

Nolīgums nodrošinās, ka cilvēktiesību, pamatbrīvību, demokrātijas principu un tiesiskuma ievērošana ir Pušu iekšzemes un starptautiskās politikas pamatā un ir ļoti svarīgs šā nolīguma elements. Arī laba pārvaldība būs Pušu iekšzemes un starptautiskās politikas pamatā un ļoti svarīgs šā nolīguma elements. Nolīgumā būs atzīts, ka nepilnības ļoti svarīgo un fundamentālo elementu nodrošināšanā un izpildē rada lielas problēmas partnerībai un traucē ilgtspējīgu attīstību. Nolīgums arī nodrošinās, ka neviena reģions netiek pakļauts atšķirīgai attieksmei šo elementu piemērošanā, kuri vienādi attieksies uz visām trim reģionālajām partnerībām.

Nolīgums veicinās uz tiesībām balstītu politiku, kas ietver visas cilvēktiesības un nodrošina vienlīdzīgu pieeju iespējām visiem sabiedrības locekļiem neatkarīgi no etniskās piederības, dzimuma, vecuma, invaliditātes, reliģiskās piederības, ticības, seksuālās orientācijas un dzimuma identitātes. Tajā būs ietverta arī apņemšanās cīnīties pret rasismu, rasu diskrimināciju, ksenofobiju un ar to saistītu neiecietību, kā arī atzīt un veicināt pirmiedzīvotāju tiesības.

Nolīgumā, kurā atzīta plurālistisku sabiedrību nozīme, būs ietverta Pušu apņemšanās veicināt iekļaujošus politiskos procesus, atbalstīt iekļaujošas, pārredzamas un ticamas vēlēšanas, veicināt pārskatatbildīgas, iekļaujošas un pārredzamas iestādes, tostarp, izmantojot pārraudzības mehānismus, kā arī atbalstīt līdzdalīgu lēmumu pieņemšanu un sabiedrības piekļuvi informācijai visos līmeņos. Tas veicinās sieviešu un jauniešu līdzdalību politiskos procesos vietējā, valsts un kontinentālā līmenī. Tas ietvers apņemšanos veicināt vārda brīvību un mediju neatkarību, kas ir demokrātijas pīlāri.

Nolīgums arī ietvers apņemšanos veicināt, saglabāt un paplašināt stimulējošu vidi pilsoniskās sabiedrības organizācijām, atzīstot, ka to loma ir veicināt demokrātiju, cilvēktiesības un sociālo taisnīgumu, aizstāvēt tiesību subjektus un tiesiskumu, kā arī veikt pārraudzību, tādā veidā spēcinot iekšējo pārredzamību un atbildību.

Nolīgums ietvers noteikumus par piekļuvi efektīvām un neatkarīgām tiesu iestādēm, tostarp par vienlīdzību likuma priekšā, tiesībām uz taisnīgu tiesu un juridisko palīdzību visiem.

Nolīgumā būs iekļauti noteikumi ar mērķi atbalstīt tiesību aktus un iniciatīvas visu korupcijas veidu apkarošanai, ieviest lielāku pārredzamību un pārskatatbildību attiecībā uz publiskiem līdzekļiem un sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā, uzlabot ieņēmumu iekasēšanu, apkarot izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, nodokļu apiešanu, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un nelikumīgas finanšu plūsmas un ievērot globālās nodokļu pārvaldības standartus. Šajā saistībā īpaša uzmanība tiks pievērsta ārējās finansiālās palīdzības pienācīgai izmantošanai.

Nolīgumā būs iekļauts noteikums, ka Pusēm ir jāsadarbojas, lai izstrādātu uzticamu un efektīvu statistikas sistēmu ar mērķi nodrošināt nepieciešamos statistikas datus reformu procesa atbalstam un uzraudzībai un ilgtspējīgas attīstības veicināšanai.

II sadaļa. Tautas attīstība un cilvēka cieņa

Nolīgumā būs vēlreiz apstiprināta Pušu apņemšanās kopā darboties, lai virzītos uz ilgtspējīgu attīstību un jebkādas nabadzības izkaušanu, novērstu nevienlīdzību un veicinātu sociālo kohēziju, īpašu uzmanību pievēršot jauniešu, sieviešu un meiteņu specifiskajām vajadzībām un visneaizsargātākajiem un nelabvēlīgā situācijā esošiem cilvēkiem, lai nodrošinātu, ka visi cilvēki var cieņpilni īstenot savu potenciālu veselīgā vidē un ka neviens nav atstāts novārtā. Puses apņemsies aizsargāt un veicināt sieviešu un meiteņu vienlīdzīgas tiesības un viņu pilnvērtīgu ekonomisko, sociālo un politisko iespēju nodrošināšanu.

Šajā nolūkā Puses pastiprinās centienus paātrināt virzību uz to, lai sasniegtu Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam mērķus, kas saistīti ar tautas un sociālo attīstību, ievērojot tādus principus kā neatstāt nevienu novārtā un vispirms pievērsties tiem, kas ir visgrūtākajā situācijā. Īpaša uzmanība tiks pievērsta tiem, kam palīdzība nepieciešama visvairāk, jo īpaši vismazāk attīstītajās, konfliktu skartajās un nestabilās valstīs, bet ņemot vērā arī vidēju ienākumu valstu specifiskos sarežģījumus.

Puses, atzīstot, ka demogrāfiskā izaugsme un demogrāfiskās pārmaiņas var būtiski ietekmēt izaugsmi un ekonomisko progresu, apņemsies kopā strādāt pie tā, lai virzītos uz integrētu pieeju, kas mazinās ar iedzīvotāju skaita pieaugumu saistītās problēmas un palielinās demogrāfiskās dividendes sniegtos ieguvumus.

Ar nolīgumu apņemsies veicināt, aizsargāt un īstenot visas cilvēktiesības, kā arī pilnībā un efektīvi īstenot Pekinas Rīcības platformu un Starptautiskās konferences par iedzīvotājiem un attīstību (ICPD) rīcības programmu un to pārskatīšanas konferenču rezultātus, un šajā kontekstā iestāsies par seksuālo un reproduktīvo veselību un ar to saistītajām tiesībām (SRHR). To paturot prātā, ar nolīgumu apņemsies veicināt, aizsargāt un īstenot ikvienas personas tiesības bez jebkādas diskriminācijas, piespiešanas un vardarbības pilnībā kontrolēt jautājumus saistībā ar savu seksualitāti un seksuālo un reproduktīvo veselību un brīvi un atbildīgi par tiem lemt. Ar nolīgumu arī uzsvērs, ka ir vajadzīga vispārēja piekļuve kvalitatīvai un izmaksu ziņā pieejamai seksuālās un reproduktīvās veselības jomas informācijai, izglītībai, tostarp visaptverošai izglītībai par seksualitāti, un veselības aprūpes pakalpojumiem.

Taisnīga piekļuve sociālajiem pakalpojumiem

Nolīgums veicinās iekļaujošu un taisnīgu piekļuvi kvalitatīvai izglītībai visos līmeņos, tostarp tehniskajai un profesionālajai apmācībai un pieaugušo izglītībai, kā arī digitālajām tehnoloģijām un pakalpojumiem, lai nodrošinātu, ka ikviens iegūst nepieciešamās zināšanas un prasmes, lai varētu dzīvot cieņpilnu dzīvi un dot ieguldījumu savas kopienas labklājībā.

Nolīgums ļaus piemērot pieeju "veselība visās politikas jomās", novēršot nevienlīdzību un šķēršļus piekļuvē medicīniskajiem pakalpojumiem un veselības aprūpei un ieviešot universālu veselības aprūpi visās valstīs, veidojot spēcīgas un efektīvas veselības sistēmas un sadarbojoties kopēju interešu jautājumos, galvenokārt infekcijas un neinfekcijas slimību profilaksē un ārstēšanā.

Nolīgums veicinās vispārēju piekļuvi drošam dzeramajam ūdenim, sanitārijai un higiēnai visiem, tostarp, izmantojot ilgtspējīgas un integrētas ūdens apsaimniekošanas sistēmas, adekvātu un taisnīgu piekļuvi sanitārijai un higiēnai, izmaksu ziņā pieejamus, uzticamus, ilgtspējīgus un mūsdienīgus energopakalpojumus, kā arī piekļuvi piemērotiem, drošiem un izmaksu ziņā pieejamiem mājokļiem.

Sociālā aizsardzība

Nolīgumā būs atzīts, ka sociālās aizsardzības politikai un sistēmām ir pārveidojoša loma sabiedrībā, veicinot vienlīdzību, sociālo iekļaušanu un iekļaujošu, taisnīgu un ilgtspējīgu ekonomisko izaugsmi.

Šajā sakarā Puses apņemsies veidot arvien vispārējākas valsts īpašumā esošas sociālās aizsardzības sistēmas, tostarp sociālo palīdzību, sociālo apdrošināšanu un darba tirgus pasākumus, kuru mērķis ir panākt pilnīgu un produktīvu nodarbinātību un pienācīgu darbu visiem, jo īpaši, pievērsoties sievietēm un jauniešiem, un pieņemt minimālos sociālās aizsardzības līmeņus, lai nodrošinātu, ka izaugsmes sniegtie labumi tiek sadalīti plaši un vienlīdzīgi un līdz 2030. gadam tiek izskausta nabadzība. Saskaņā ar Starptautiskās Darba organizācijas saistībām Puses arī piemēros stratēģijas ar mērķi izskaust bērnu darbu un piespiedu darbu.

Puses veicinās personu ar invaliditāti tiesības un veiks nopietnākus pasākumus, lai nodrošinātu viņu pilnīgu iekļaušanu sabiedrībā un vienlīdzīgu dalību darba tirgū, ņemot vērā viņu specifiskās vajadzības. Puses veiks konkrētus pasākumus ar mērķi parakstīt, ratificēt un pilnībā īstenot ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām.

Dzimumu līdztiesība

Nolīgumā būs apstiprināts, ka sieviešu un vīriešu, meiteņu un zēnu līdztiesība ir ļoti svarīga ilgtspējīgai attīstībai un tai ir pastiprinoša ietekme saistībā ar nabadzības izskaušanu, ilgtspējīga iedzīvotāju skaita pieauguma panākšanu, labklājības uzlabošanu un demokrātiskas sabiedrības attīstības iespēju pavēršanu, pamatojoties uz cilvēktiesībām, sociālo taisnīgumu un ilgtspēju.

Puses sadarbosies ar mērķi izskaust visus seksuālās un dzimumu diskriminācijas un vardarbības veidus, izbeigt bērnu, agrīnas un piespiedu laulības un novērst sieviešu dzimumorgānu kropļošanu un apgraizīšanu.

Puses nodrošinās, ka dzimumu perspektīva tiek sistemātiski integrēta visās politikas jomās kā svarīgs ieguldījums ilgtspējīgas attīstības mērķu veiksmīgā sasniegšanā.

Piekļuve izmaksu ziņā pieejamai, drošai un uzturvielām bagātai pārtikai pietiekamā daudzumā

Nolīgumā būs paredzēta apņemšanās apkarot badu un atzīt, ka nepietiekams un nepareizs uzturs ir būtisks attīstības kavēklis. Puses strādās pie tā, lai visiem nodrošinātu piekļuvi izmaksu ziņā pieejamai, drošai un uzturvielām bagātai pārtikai pietiekamā daudzumā. Nolīgums veicinās saskaņotus, paātrinātus starpnozaru centienus izskaust badu, palielināt daudzveidīgas vietējas un reģionālas pārtikas ražošanas jaudu, garantēt pārtikas nodrošinājumu un uzturu un uzlabot visneaizsargātāko iedzīvotāju izturētspēju, jo īpaši valstīs, kuras saskaras ar ieilgušām vai atkārtotām krīzēm.

Izturētspēja

Nolīgumā būs noteikumi ar mērķi uzlabot sabiedrības un valsts, jo īpaši neaizsargāto iedzīvotāju, spēju izturēt ar vidi un klimata pārmaiņām saistītus sarežģījumus, ekonomiskus triecienus, dabas un cilvēka izraisītas katastrofas, konfliktus un globālus draudus veselībai, tostarp mikrobu rezistenci. Puses savā rīcībā sistemātiski integrēs riska novērtējumu un izturētspējas aspektus, nodrošinot, ka cilvēki, kopienas, iestādes un valstis var labāk sagatavoties, izturēt, pielāgoties un ātri atgūties no spriedzes un triecieniem, nekaitējot ilgtermiņa attīstības izredzēm.

Zinātne, tehnoloģijas un inovācija

Nolīgumā tiks iekļauta Pušu apņemšanās palielināt centienus pētniecībā un inovācijā ilgtspējīgas attīstības jomā, tostarp izmantojot partnerības cilvēces attīstībai svarīgās nozarēs un gadījumos, kad ir kritiski nepieciešami publiski līdzekļi. Puses vienosies padziļināt pētnieku un novatoru sadarbību starp reģioniem, izmantojot esošos mehānismus.

Sadarbība kultūras jomā

Nolīgumā būs ietverta Pušu apņemšanās veicināt starpkultūru un starpreliģiju dialogu un sadarbību kultūras jomā, pienācīgi respektējot to daudzveidību un vienlaikus atzīstot vispārējās vērtības, lai uzlabotu cilvēku savstarpējo sapratni un zināšanas citam par cita kultūru, kā arī lai novērstu vardarbīgu radikalizāciju. Nolīgumā būs atzīts, ka dinamiskas kultūras un radošās nozares, tostarp kultūras mantojums partnervalstīs, var sekmēt nabadzības mazināšanu, jo tās ir svarīgs izaugsmes, nodarbinātības, sociālās kohēzijas un vietējās attīstības katalizators. Nolīgumā būs arī atzīts, ka stratēģiska pieeja sadarbībai kultūras jomā varētu dot iespēju efektīvāk risināt tādas problēmjautājumus kā radikalizācija un ksenofobija. Nolīgumā būs noteikumi ar mērķi stiprināt centienus aizsargāt materiālo un nemateriālo kultūras mantojumu.

III sadaļa. Iekļaujoša, ilgtspējīga ekonomiskā attīstība

Nolīgumā būs noteikts, ka iekļaujoša un ilgtspējīga ekonomiskā izaugsme, kas nāk par labu visiem cilvēkiem, ir ļoti svarīga, lai varētu īstenot Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam. Tajā būs atzīts, ka nabadzības izskaušanai un labklājības nodrošināšanai ļoti svarīgs faktors ir pilnīga un produktīva nodarbinātība un pienācīgs darbs visiem. Tajā būs arī norādīts, ka dzimumu līdztiesība un sieviešu un jauniešu ekonomisko iespēju nodrošināšana ir būtiski ilgtspējīgas ekonomiskās izaugsmes faktori.

Nolīgumā būs arī minēts, ka Puses kopā strādās pie tā, lai radītu piemērotus apstākļus lielākām investīcijām, ekonomikas diversifikācijai, reģionālai ekonomiskajai integrācijai, izvērstākai tirdzniecībai un privātā sektora attīstībai visās nozarēs. Partnerības centrālajam elementam vajadzētu būt ieguldījumu un privātā sektora attīstības veicināšanai.

Ekonomiskais dialogs

Nolīgumā būs iekļauti noteikumi par ekonomisko dialogu, jo īpaši ar mērķi veicināt ekonomikas reformu procesu, vajadzības gadījumā uzlabojot izpratni par katras Puses ekonomikas pamatiem. Puses vienosies apmainīties ar informāciju un viedokļiem par makroekonomikas politiku un strukturālajām reformām. Tās var arī veikt kopīgu analīzi par savstarpēju interešu jautājumiem ekonomikas jomā, tostarp, piemēram, par fiskālās un monetārās politikas programmām un to īstenošanas instrumentiem.

Nolīgumā būs arī iekļauti noteikumi par sadarbību stabili publisko finanšu pārvaldības sistēmu izstrādē un ieviešanā atbilstoši efektivitātes, pārredzamības un pārskatatbildības pamatprincipiem.

Ieguldījumu un privātā sektora attīstība

Nolīgumā būs atzīts, ka ļoti svarīgs partnerības mērķis ir būtiski palielināt ES un ĀKK iedzīvotāju un uzņēmumu iespējas, veidojot iekļaujošu izaugsmi ar pienācīgām darbvietām visiem.

Puses sadarbosies, lai radītu labvēlīgu ekonomisko vidi ar nolūku palielināt ilgtspējīgu un atbildīgu ieguldījumu plūsmu līmeni, kas būtu savstarpēji izdevīgi. Respektējot ES un tās dalībvalstu kompetenci, Puses veicinās pievilcīgas un stabilas ieguldījumu vides attīstību, atbalstot pārredzamus un atklātus noteikumus investoriem un stabilus regulējumus, kā arī izskatot mehānismus abpusēju publisko un privāto ieguldījumu plūsmu atvieglošanai, jo īpaši ar garantijām privātajiem ieguldījumiem, diasporas ieguldījumu un finansējuma veicināšanu un uzņēmējdarbības vides uzlabošanu, kapitāla un tehnoloģiju nodošanu, kā arī informācijas apmaiņu par ieguldījumu iespējām.

Puses atbalstīs mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu (MMVU) un jaunuzņēmumu nozīmīgo lomu iekļaujošas ekonomiskās izaugsmes un inovācijas, kā arī ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanā. Šajā saistībā tās sadarbosies, lai dotu iespēju gan ES, gan partnervalstu MMVU un jaunuzņēmumiem efektīvi un ar taisnīgiem noteikumiem iekļauties ilgtspējīgās piegādes un vērtības ķēdēs.

Puses atzīs, ka pienācīga infrastruktūra – tostarp transports, enerģētika, ūdensapgāde un digitālā savienojamība –, kā arī pētniecība un inovācijas ir izšķiroši faktori, kas veicina un palielina ilgtspējīgu ekonomisko izaugsmi.

Puses arī pastiprinās sadarbību tehniskās un profesionālās izglītības un apmācības jomā un efektīvāk sasaistīs to ar iespējām un prasmju vajadzībām darba tirgū.

Puses stiprinās dialogu un sadarbību, lai uzlabotu finansiālo iekļaušanu un piekļuvi atbildīgam finansējumam, izmantojot plašu finanšu pakalpojumu un inovatīvu finanšu instrumentu un mehānismu spektru, tostarp aizdevumus, pašu kapitālu, kredītus un apdrošināšanu, jo īpaši, atbalstot kapitāla tirgu, kā arī drošu, labi pārraudzītu un atklātu finanšu sistēmu un instrumentu attīstību.

Puses veicinās pāreju uz mazemisiju un resursu ziņā lietderīgu aprites ekonomiku, tostarp, atbalstot ilgtspējīgas patēriņa un ražošanas pieejas, vidi saudzējošu atkritumu un ķīmikāliju apsaimniekošanu, kā arī veicinās videi un ekonomikai kaitīgu subsīdiu pakāpenisku izbeigšanu.

Puses vēlreiz apliecinās, ka iestājas par sociālo dialogu. Puses vēlreiz apstiprinās, ka privātajā sektorā un ieguldījumu darbībās ir jāievēro un jāveicina cilvēktiesības un darba un vides pamatstandarti. Tās vēlreiz apstiprinās biedrošanās brīvības principu un savu apņemšanos veicināt un efektīvi īstenot starptautiski atzītus standartus darba un sociālajā jomā, par ko panākta vienošanās Starptautiskajā Darba organizācijā un citos attiecīgos forumos. Tās arī apņemsies veidot vairāk un labākas darbvietas, kas dos ieguldījumu sieviešu, jauniešu un visnabadzīgāko un neaizsargātāko cilvēku ekonomiskajā un sociālajā iekļaušanā un viņu iespēju nodrošināšanā.

Puses nodrošinās, ka visā vērtības ķēdē tiek noteikti un ievēroti principi par korporatīvo sociālo atbildību un atbildīgu uzņēmējdarbības praksi, fiskālo un vides atbildību, pārredzamību un pārskatatbildību – atbilstīgi starptautiski atzītām pamatnostādnēm un principiem.

Sadarbība tirdzniecības jomā

Puses atzīs tirdzniecības un ieguldījumu lielo nozīmi ĀKK un ES attiecībās kopumā un ĀKK valstu ekonomiskajā attīstībā. Tās vienosies veicināt tirdzniecību un ieguldījumus starp Pusēm, kas uzlabos to integrāciju reģionālajā un pasaules ekonomikā.

Puses atjaunos savu apņemšanos pildīt savas saistības, kuras tās uzņēmas Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) ietvaros, un sekmēt PTO mērķu sasniegšanu.

Nolīguma mērķis būs veicināt reģionālo tirdzniecību un ieguldījumus. Šajā sakarā Puses veiks visus vajadzīgos pasākumus, lai gūtu labumu no ekonomisko partnerattiecību nolīgumu (EPN) un citu preferenciālo tirdzniecības režīmu radītā stabilā un paredzamā satvara, tostarp iespēju attiecīgā gadījumā atbilstoši pārskatīšanas klauzulām un ar attiecīgo Pušu piekrišanu paplašināt un padziļināt nolīgumus.

Puses vēlreiz apstiprinās, ka cilvēktiesību, demokrātijas principu un tiesiskuma ievērošana, masu iznīcināšanas ieroču neizplatīšana, kā arī laba pārvaldība ir būtiski un fundamentāli visu noslēgto vai noslēgšanai paredzēto EPN elementu.

Puses vienosies veicināt pilsoniskās sabiedrības un privātā sektora, jo īpaši MMVU, iesaistīšanos dialogos par tirdzniecību un ar to saistītiem jautājumiem, kā arī EPN īstenošanā.

Puses vienosies attiecīgos līmeņos vajadzības gadījumā iesaistīties dialogā, kā arī sadarboties starptautiskos forumos par tirdzniecības jautājumiem.

Puses vēlreiz apstiprinās savu apņemšanos visās savstarpējās tirdzniecības attiecībās integrēt ilgtspējīgu attīstību, tostarp tās sociālos un vides aspektus, veicināt taisnīgu un ētisku tirdzniecību un izvērst sadarbību un dialogu ar visiem attiecīgajiem rīcībspēkiem šajās jomās.

Puses vēlreiz apstiprinās savas attiecīgās saistības starptautiskajos instrumentos pakalpojumu tirdzniecības jomā un uzlabos dialogu un sadarbību attiecīgajos līmeņos šajā jomā. Attiecīgā gadījumā tās vēlreiz atgādinās par saistībām konkrētās jomās, piemēram, jūras un gaisa transporta un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomā.

Puses arī vēlreiz apstiprinās savas saistības starptautiskos nolīgumos un citos instrumentos tādās ar tirdzniecību saistītās jomās kā intelektuālā īpašuma tiesības, ar tarifiem nesaistītu šķēršļu novēršana, publiskais iepirkums, efektīva un pamatota konkurences politika, tostarp publisko subsīdiu pārredzamība, muiža un tirdzniecības veicināšana, regulējuma harmonizācija, standartizācija un sertifikācija, kā arī sanitārie un fitosanitārie pasākumi, un uzlabos sadarbību un dialogu attiecīgajos līmeņos šajās jomās.

IV sadaļa. Vides ilgtspēja, klimata pārmaiņas un dabas resursu ilgtspējīga pārvaldība

Nolīgumā tiks atzīts, ka vides degradācija un klimata pārmaiņas nopietni apdraud virzību uz ilgtspējīgu attīstību, pakļaujot lielam riskam pašreizējo un turpmāko paaudžu dzīvi un dzīves kvalitāti. Šajā sakarā Puses atgādinās, ka vides aizsardzība un cīņa pret klimata pārmaiņām ir cieši saistītas ar pārējām nolīguma stratēģiskajām prioritātēm, jo īpaši mieru un drošību, kā arī ar ilgtspējīgu un iekļaujošu ekonomisko attīstību.

Puses apņemsies kopā strādāt pie tā, lai paātrinātu panākumus ar vidi un klimata pārmaiņām saistīto ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā un virzībā uz Parīzes nolīguma par klimata pārmaiņām īstenošanu.

Puses apņemsies stiprināt sadarbību un veidot efektīvas alianses starptautiskos forumos saistībā ar attiecīgiem jautājumiem, jo īpaši klimata pārmaiņām, ilgtspējīgu un atjaunojamu enerģiju un energoefektivitātes centieniem, okeānu pārvaldību un ūdens apsaimniekošanu, bioloģisko daudzveidību un dabā balstītu risinājumu sekmēšanu. Tās arī vienosies visās politikas jomās, plānos un ieguldījumos integrēt vides ilgtspēju, klimata pārmaiņu mērķus un zaļās izaugsmes centienus, kā arī stiprināt sakaru veidošanu ar vietējām iestādēm, pilsonisko sabiedrību un privāto sektoru un pievērsties jebkādei neaizsargātībai, nevienu neatstājot novārtā.

Puses atzīs, ka vērienīgi ietekmes mazināšanas un pielāgošanās pasākumi, tostarp katastrofu riska mazināšana, ir ļoti svarīgi, lai pārvaldītu un mazinātu klimata pārmaiņu negatīvo ietekmi. Šajā saistībā tās vienosies paredzēt vērienīgas, kvantificējamās un taisnīgas mazināšanas saistības, ņemot vērā dažādos apstākļus valstīs un mainīgos ekonomiskos apstākļus un spējas. Tās vienosies pielāgošanās plānus integrēt valsts procesos un dalīties pieredzē, lai panāktu pret klimata pārmaiņām noturīgu ilgtspējīgu attīstību. Tās arī apņemsies veicināt investīcijas un pienācīgu darbvieta veidošanu resursu izmantošanas ziņā efektīvā, mazemisīgu un zaļā ekonomikā.

Puses atbalstīs un veicinās iniciatīvas, kuru mērķis ir būtiski palielināt vismazāk attīstīto valstu un mazo salu jaunattīstības valstu spējas sagatavot agrīnās brīdināšanas un riska informāciju.

Puses atbalstīs un visās politikas jomās integrēs dabas resursu, tostarp zemes un ūdens, saglabāšanu un ilgtspējīgu apsaimniekošanu un izmantošanu, aprites ekonomikas pieeju un ilgtspējīga patēriņa un ražošanas prakses veicināšanu, kā arī bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu saglabāšanu un ilgtspējīgu pārvaldību, ietverot mežsaimniecību un cīņu pret savvaļas dzīvnieku un koksnes nelikumīgu tirdzniecību. Lai iegūtu veselīgus un produktīvus okeānus, tās veicinās jūras ekosistēmu aizsardzību un atjaunošanu, okeāna resursu saglabāšanu un ilgtspējīgu pārvaldību un ilgtspējīgu zivsaimniecību, kā arī pievērsīsies okeānu paskābināšanās jautājumam. Nolīgums ietvers arī noteikumus, kuru mērķis būs nodrošināt zemes, zvejniecību un mežu lietošanas atbildīgu pārvaldību.

Sadarbības pastiprināšanā Puses ņems vērā:

- mazo salu jaunattīstības valstu un piekrastes kopienu neaizsargātību, jo īpaši klimata pārmaiņu radītos draudus;
- valstu pakļautību pastiprinātam sausumam, plūdiem, ūdens trūkumam, zemes un mežu degradācijai, atmežošanai un pārtuksnešošanās problēmām;
- saiknes starp katastrofu riska samazināšanas un pielāgošanās klimata pārmaiņām stratēģijām un darbībām, kā arī to ciešo saistību ar izturētspēju, klimata pārmaiņu mazināšanu, ekosistēmu pakalpojumiem un nodrošinātību ar pārtiku, kā arī saikni ar pārvietošanu, migrāciju un drošību.

Puses sadarbosies sakarā ar riska finansējumu un pārvešanu, tostarp neparedzētu izdevumu budžetiem, kredītiem un riska pārvešanas risinājumiem, piemēram, apdrošināšanas risinājumiem.

V sadaļa. Miers, drošība un taisnīgums

Nolīgumā tiks atzīts, ka miera, stabilitātes un drošības, tostarp cilvēku drošības un izturētspējas, veicināšana ir ļoti svarīgs nosacījums, lai nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību un labklājību. Tajā būs vēlreiz atgādināts, ka ilgtspējīga attīstība nav iespējama bez miera un drošības un ka bez iekļaujošas attīstības nav iespējams ilgtspējīgs miers un drošība.

Nolīgumā būs arī atzīts, ka klimata pārmaiņas, spiediens uz vidi un degradācija tieši un netieši ietekmē starptautisko drošību un stabilitāti, galvenokārt skarot tos, kas atrodas visnestabilākajās un neaizsargātākajās situācijās, veicinot iztikas līdzekļu zaudēšanu, palielinot katastrofu risku, izraisot cilvēku pārvietošanu un saasinot sociālu un politisku nemieru draudus, kā arī nopietnus drošības saspīlējumus.

Puses piemēros integrētu pieeju konfliktiem un krīzēm, tostarp novēršanas, mediācijas, noregulējuma un izlīguma pasākumus, pievērsoties gan civilajām, gan militārajām spējām, tostarp ar drošības sektora reformas palīdzību, un īpašu uzmanību pievērsīs nestabilām situācijām. Tās cieši sadarbosies ar kontinentālām un reģionālām organizācijām, kā arī ar ANO, starptautiskām finanšu iestādēm un trešām valstīm. Puses stimulēs dialoga un konsensa veidošanai paredzētus iekļaujošus un līdzdalības mehānismus un struktūras, atbalstot jauniešu un sieviešu aktīvu līdzdalību un iesaistot vietējās kopienas un pilsoniskās sabiedrības organizācijas. Puses atzīs, ka sievietes un meitenes ir nozīmīgi attīstības un pārmaiņu virzītājspēki. Nolīgumā būs atzīta sieviešu nozīmīgā loma un efektīvā dalība miera veidošanā, konfliktu novēršanā, mediācijā, noregulējumā un humānās palīdzības pasākumos, ņemot vērā arī to, ka sievietes un meitenes konfliktos cieš no vardarbības saistībā ar dzimumu.

Puses sadarbosies nolūkā uzlabot dabas resursu, tostarp ieguves nozaru, pārvaldību, lai labumu gūtu sabiedrība kopumā un lai nepieļautu, ka to nelikumīga izmantošana un tirdzniecība palīdz izraisīt un uzturēt konfliktus.

Puses apņemsies pastiprināt kopīgo rīcību ar mērķi novērst un apkarot terorismu un vardarbīgu ekstrēmismu, risināt radikalizācijas pamatcēloņus un atbalstīt sociālo un ekonomisko attīstību, pilnībā ievērojot tiesiskumu, starptautiskās tiesības, cilvēktiesības, bēgļu tiesības un starptautiskās humanitārās tiesības.

Puses stiprinās savu apņemšanos apkarot visu veidu vardarbību pret pilsoņiem un organizēto noziedzību, un nelikumīgu tirdzniecību, tostarp cilvēku, ieroču, savvaļas dzīvnieku, kultūras priekšmetu, narkotiku un bīstamu materiālu tirdzniecību.

Puses apņemsies sadarboties, lai novērstu to finanšu sistēmu izmantošanu no noziedzīgām darbībām (tostarp nelikumīgas tirdzniecības un korupcijas) iegūtu ieņēmumu legalizēšanai un terorisma finansēšanai.

Puses apņemsies pievērsties nesodāmībai visos līmeņos un jo īpaši attiecībā uz smagākajiem starptautiskas nozīmes noziegumiem. Šajā sakarā tās vēlreiz apstiprinās apņemšanos ratificēt un īstenot Starptautiskās Krimināltiesas (SKT) Romas statūtus un attiecīgā gadījumā saistītos instrumentus. Puses atzīs, ka ir nepieciešama pilnīga sadarbība ar SKT, vienlaikus atzīstot valstu kriminālo jurisdikciju un SKT funkciju savstarpējo papildināmību tiesiskuma un izlīguma nodrošināšanā.

Puses vēlreiz apstiprinās savu apņemšanos apkarot masu iznīcināšanas ieroču un to nogādes līdzekļu izplatīšanu, pilnībā ievērojot esošās saistības saskaņā ar starptautiskiem atbrūošanās un neizplatīšanas līgumiem un nolīgumiem un citas attiecīgas starptautiskās saistības. Puses apstiprinās, ka tas ir ļoti svarīgs nolīguma elements.

Puses pastiprinās cīņu pret kājnieku mīnu un citu sprādzienbīstamo kara palieku, kā arī kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīgu ražošanu, nodošanu, apriti, pārmērīgu uzkrāšanu un nekontrolētu izplatīšanu. Puses arī atzīs valsts kontroles sistēmu nozīmi saistībā ar ieroču nodošanu atbilstoši starptautiskajiem standarta nolīgumiem.

Puses apņemsies aizsargāt kritisko infrastruktūru, mazināt dabiskas, nejaušas un noziedzīgas izcelsmes ķīmisko, bioloģisko, radioloģisko un kodolrisku, kā arī pastiprināt civilās aviācijas un jūras drošību, tostarp cīnoties pret pirātismu un bruņotu laupīšanu jūrā.

Puses apņemsies uzlabot sadarbību, lai veicinātu kiberdrošību, novērstu augsto tehnoloģiju noziegumus, kibernoziegumus un elektroniskos noziegumus un uzlabotu tīkla drošību, apmainoties ar informāciju un praktisko pieredzi pilnīgā saskaņā ar saviem tiesību aktiem un starptautiskajām saistībām cilvēktiesību jomā.

Puses vienosies sadarboties, lai nodrošinātu personas datu aizsardzību augstā līmenī atbilstoši attiecīgiem starptautiskiem instrumentiem un standartiem, tostarp, apmainoties ar informāciju un zināšanām.

VI sadaļa. Migrācija un mobilitāte

Nolīgums stiprinās Pušu apņemšanos uzlabot sadarbību patiesas partnerības un kopīgas atbildības garā un pilnībā ievērojot starptautiskās tiesības, tostarp starptautiskās cilvēktiesības, ES un valstu kompetences.

Nolīgumā būs atzīts, ka atbilstīga migrācija un mobilitāte, ja tā tiek pienācīgi pārvaldīta, var pozitīvi ietekmēt ilgtspējīgu attīstību. Nolīgumā būs apstiprināta kopīga politiska apņemšanās risināt neatbilstīgas migrācijas un piespiedu pārvietošanas pamatcēloņus. Tajā būs atzīta arī nozīme, kāda ir migrācijai starp jaunattīstības valstīm un vides un klimata pārmaiņu izraisītai migrācijai un mobilitātei, kā arī piespiedu pārvietošanai.

Nolīgumā būs atzīts, ka ir svarīgi pieņemt visaptverošu, saskaņotu, pragmatisku un līdzsvarotu pieeju šajās daudzajās savstarpēji saistītajās prioritārajās jomās, pilnībā ievērojot starptautiskās tiesības un starptautiskās cilvēktiesības, kā arī attiecīgā gadījumā starptautiskās bēgļu tiesības un starptautiskās humanitārās tiesības.

Ar nolīgumu, pilnībā ievērojot starptautiskās tiesības un ES un valstu kompetences, centīsies gūt labumu no drošas, likumīgas un atbilstīgas migrācijas un mobilitātes, kā arī izveidot un piemērot vajadzīgo sviras efektu, izmantojot visus attiecīgos politikas virzienus, instrumentus un rīkus, tostarp attīstības, tirdzniecības un vīzu jomā, lai panāktu izmērāmus rezultātus nelikumīgas migrācijas apturēšanā un neatbilstīgu migrantu atgriešanā. Šajā nolūkā visiem migrācijas sadarbības aspektiem pievērsīsies regulārajā politiskā dialogā.

Puses atzīs dažādos ieguldījuma veidus, ko diasporas locekļi var piedāvāt savu izcelsmes valstu attīstībai, tostarp ekonomisku ieguldījumu, zināšanu, pieredzes un tehnoloģiju nodošanu, kā arī ieguldījumu nacionālā izlīguma procesā.

Nolīgums stiprinās Pušu apņemšanos sadarboties neatbilstīgas migrācijas plūsmu apturēšanā, pilnībā ievērojot starptautiskās tiesības patvēruma jomā, atzīstot neatbilstīgas migrācijas negatīvo ietekmi uz izcelsmes, tranzīta un galamērķa valstīm, tostarp saistītos izaicinājumus humanitārajā un drošības jomā, un palielināto risku, ka migranti saskarsies ar cilvēktiesību pārkāpumiem un kļūs par cilvēku tirdzniecības un ļaunprātīgas izmantošanas upuriem.

Nolīgumā būs atspoguļotas starptautiskas saistības aizsargāt visu bēgļu un migrantu cilvēktiesības un attīstīt pasākumus pret visu veidu diskrimināciju, rasismu un ksenofobiju, ņemot vērā cilvēktiesību universālumu un nedalāmību. Nolīgumā būs vēlreiz apliecināta Pušu iestāšanās par taisnīgu izturēšanos pret trešo valstu valstspiederīgajiem. Puses apņemsies pieņemt efektīvu politiku savā teritorijā likumīgi uzturošos personu integrācijai.

Nolīgumā būs vēlreiz apstiprināts pušu juridiskais pienākums bez nosacījumiem uzņemt atpakaļ savus valstspiederīgos, kuri neatbilstīgi uzturas citas Puses teritorijā, un nodrošināt šo saistību raitu un efektīvu īstenošanu. Lai to paveiktu, nolīgumā būs konkrēti noteikumi par to, kā šo pienākumu īstenot praksē un kā nodrošināt, ka to var izpildīt.

Nolīgumā būs arī iekļauta Pušu apņemšanās nodrošināt, ka tiek pilnībā aizsargātas un respektētas personu tiesības un cieņa, tostarp ikvienā procedūrā, kas tiek sākta, lai neatbilstīgus migrantus atgrieztu viņu izcelsmes valstīs. Puses vienosies pastiprināt sadarbību, lai veicinātu atgriešanos un pārmitināšanu, kā arī personu, kas atgriežas, ilgtspējīgu reintegrāciju, ievērojot partnerības un kopīgas atbildības principus.

Nolīgumā būs iekļauta Pušu apņemšanās pastiprināt centienus novērst un apkarot cilvēku tirdzniecību un migrantu kontrabandu, veicināt un atbalstīt integrētu robežu pārvaldību, tostarp robežkontroli, veikt kopīgas finanšu izmeklēšanas, kā arī sadarboties kriminālvajāšanas ietvaros.

Nolīgumā būs iekļauta Pušu apņemšanās uzlabot bēgļu un citu pārvietoto personu aizsardzību saskaņā ar starptautiskajām tiesībām un starptautiskajām cilvēktiesībām un – attiecīgā gadījumā – starptautiskajām bēgļu tiesībām un starptautiskajām humanitārajām tiesībām, vajadzības gadījumā atbalstīt viņu integrāciju uzņēmējās valstīs un stiprināt pirmā patvēruma, tranzīta un galamērķa valstu spējas. Īpaša uzmanība būs pievērsta personām neaizsargātā situācijā, tostarp sievietēm, bērniem un nepilngadīgajiem bez pavadības, un viņu īpašajām vajadzībām.

3. DAĻA. STARPTAUTISKA SADARBĪBA

Nolīgums apstiprinās, ka Puses ir apņēmušās nodrošināt uz noteikumiem balstītu globālu kārtību, kurā galvenais princips ir daudzpusējība un ANO – tās centrs, lai nodrošinātu mieru un justīciju, labklājību, ilgtspējīgu izaugsmi un globālo kopresursu noturīgu aizsardzību.

Šī apņemšanās izpaudīsies kā apņemšanās reformēt un stiprināt daudzpusējas institūcijas, lai uzlabotu to efektivitāti, pārskatatbildību un pārstāvību. Tas arī palīdzēs veicināt un atbalstīt cilvēktiesības, demokrātiju, tiesiskumu un justīciju starptautiskā līmenī un nodrošināt to, ka visas Puses veic vajadzīgos pasākumus, lai ratificētu, īstenotu un apgūtu galvenos starptautiskos līgumus un konvencijas.

Nolīgums būtiski stiprinās Pušu apņemšanos apvienot spēkus jomās, kurās partnerība varētu sniegt būtisku pievienoto vērtību, virzot uz priekšu pasaules līmeņa rīcību. Puses vienosies regulāri noteikt kopējo pamatu gan politiskā, gan operatīvā līmenī vairākās stratēģiskajās jomās, lai veicinātu savlaicīgu un saskaņotu rīcību, tostarp balsošanu, attiecīgos starptautiskos forumos un iniciatīvās. Jo īpaši tās paļausies uz ministru līmeņa sanāksmju ieguldījumu un piekritīs izmantot vai noteikt piemērotus saskaņošanas mehānismus, lai pēc iespējas labāk sadarbotos Apvienoto Nāciju Organizācijā, Pasaules Tirdzniecības organizācijās un citos starptautiskos forumos.

Nolīgumā būs noteikts, ka Puses aktīvi centīsies cieši sadarboties un veidos stratēģiskas alianses ar trešām valstīm un/vai valstu grupām, lai dalītos savās vērtībās un interesēs ar mērķi stiprināt savu diplomātisko ietekmi starptautiskā līmenī.

3. ES UN ĀFRIKAS PARTNERĪBA

1. daļa. SADARBĪBAS PAMATS

Nolīgumā būs teikts, ka ES un Āfrikas partnerību veido vispārīgi mērķi, principi un apņemšanās, kas noteiktas šā nolīguma vispārīgajā daļā, un īpaši mērķi un saistības, kas noteiktas šajā protokolā. Vispārīgā daļa un protokols ir savstarpēji papildinoši un savstarpēji pastiprinoši.

Nolīgums padziļinās Eiropas Savienības un Āfrikas pašreizējās attiecības un izveidos savstarpēji izdevīgu politisko partnerību, ļaujot īstenot Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam un katras Puses galvenās intereses.

Jo īpaši Puses veiks konkrētus pasākumus, cita starpā lai:

- veidotu miermīlīgas un noturīgas sabiedrības un pievērstos demogrāfijas dinamikai, lai pašreizējām un turpmākajām Eiropas un Āfrikas paaudzēm ļautu sasniegt to leģitīmos mērķus;
- veicinātu publiskos un privātos ieguldījumus, tirdzniecību un reģionālu ekonomisko integrāciju un veicinātu pienācīgu darbvietu veidošanu visiem;
- veicinātu, ievērotu un īstenotu cilvēktiesības; aizsargātu sieviešu un meiteņu vienlīdzīgās tiesības un veicinātu pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu viņām ekonomikas, sociālajā un politiskajā jomā, panāktu dzimumu līdztiesību un nodrošinātu, ka dzimumperspektīva tiek sistemātiski iekļauta visās politikas jomās; atbalstītu jauniešu centienus un apkarotu jebkādu diskrimināciju un marginalizāciju, kas varētu izraisīt vardarbīgu ekstrēmismu;
- apkarotu nevienlīdzību un veicinātu sociālo kohēziju, lai izskaustu nabadzību, nevienu neatstātu novārtā un novērstu ieilgušu humanitāro krīžu negatīvo ietekmi; pārvērstu mobilitāti un migrāciju iespējās un gūtu labumu no labi pārvaldītas migrācijas, apturētu neatbilstīgu migrāciju un pievērstos tās pamatcēloņiem, pilnībā ievērojot starptautiskās tiesības un ES un valstu kompetences.

- mobilizētu atbalstu valstīm, lai ar saskaņotu rīcību klimata jomā tās varētu pielāgoties klimata pārmaiņu ietekmei, un veidotu ilgtermiņa mazoglekļa ekonomikas, kā arī nodrošinātu taisnīgu piekļuvi dabas resursiem un šo resursu ilgtspējīgu pārvaldību, lai pavērtu ceļu līdz šim neatklātām ekonomiskām iespējām, saglabātu bioloģisko daudzveidību un novērstu jebkādu nelikumīgu izmantošanu, tostarp nelikumīgu izmantošanu konfliktu uzturēšanai.

Šā nolīguma pamatā būs ES un Āfrikas kopējā stratēģija (*JAES*), ar šo nolīgumu tā tiks pastiprināta un modernizēta. Tajā būs arī atsauce uz abu Pušu svarīgākajiem dokumentiem, proti, Āfrikas programmu 2063. gadam, Globālo Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas stratēģiju un Eiropas Konsensu par attīstību.

Nolīgumā būs ietverta Pušu apņemšanās īstenot ES un Āfrikas partnerību, izmantojot secīgus rīcības plānus valsts, reģionālā un kontinentālā līmenī. Ar nolīgumu ieviesīs sistēmu progresu uzraudzībai, ar daudzpusēju ieinteresēto personu pieeju izmantojot dialogu visos līmeņos, pamatojoties uz skaidriem rādītājiem un izmērāmiem rezultātiem, lai nodrošinātu īstenošanu atbilstīgi plānotajam.

Ar nolīgumu tiks atzītas īpašās saiknes starp ES tālākajiem reģioniem (TR) un aizjūras zemēm un teritorijām (AZT) un daudzām Āfrikas valstīm.

Nolīgumā būs teikts, ka Pusēm būtu regulāri jāpārskata ES un Āfrikas partnerība, lai to pielāgotu mainīgajiem apstākļiem.

2. daļa. STRATĒGISKĀS PRIORITĀTES

I sadaļa. Miers un drošība

Nolīgumā būs vēlreiz atgādināta Pušu apņemšanās padziļināt partnerību mieram un drošībai valsts, reģionālā un kontinentālā līmenī, lai abos kontinentos uzlabotu stabilitāti un labklājību.

Šajā saistībā Puses veiks konkrētus pasākumus, cita starpā lai:

attiecībā uz mieru un drošību –

- pastiprinātu sadarbību, saskaņošanu un dialogu (tostarp ar ANO un trešām valstīm) par visu veidu konfliktiem un vardarbību – diapazonā no novēršanas un agrīnas brīdināšanas līdz ilgstoša miera nodibināšanai, nodrošinot mediāciju, krīžu pārvaldību un stabilizāciju, kā arī drošības sektora reformu;
- atbalstītu sieviešu līdzdalību miera procesos un mediācijas centienos, kā noteikts ANO Rezolūcijā 1325;
- mērķtiecīgi pievērstos nestabilitātes galvenajiem faktoriem, tostarp politiskajai, sociālajai un ekonomiskajai atstumtībai, cilvēktiesību pārkāpumiem, piekļuvei zemei un dabas resursiem, strīdiem par robežjautājumiem, nepietiekamam nodrošinājumam ar pārtiku un ūdeni un cilvēku piespiedu pārvietošanai;
- nodrošinātu, ka tiek pienācīgi izmeklēti starptautisko humanitāro tiesību pārkāpumi un starptautisko cilvēktiesību pārkāpumi un aizskārumi, tostarp kara noziegumi, noziegumi pret cilvēci un genocīds, kā arī bērnu kareivju vervēšana un vardarbība dzimuma un identitātes dēļ, un ka par tiem tiek uzsākta kriminālvajāšana;
- nodrošinātu miera un drošības centienu ilgspēju kontinentā, tostarp ar pastiprinātu sadarbību starp ES, ĀS, REK un citām attiecīgām apakšreģionālām organizācijām, un atbalstītu Āfrikas miera un drošības sistēmas (*APSA*) darbības pilnīgu izvēršanu;

attiecībā uz terorismu un organizēto noziedzību –

- novērstu un apkarotu terorismu visās tā izpausmēs, pievēršoties tiem faktoriem, kas var veidot vidi, kura izraisa radikalizāciju un vervēšanu, tostarp, sekmējot reliģisko iecietību un starpreliģiju dialogu;
- apkarotu organizēto noziedzību un jebkādu nelikumīgu tirdzniecību (piemēram, cilvēku, ieroču, narkotiku, kaitīgu materiālu, savvaļas dzīvnieku un augu, kultūras priekšmetu tirdzniecību);
- veicinātu jūras drošību, tostarp, novēršot pirātisma un bruņotas laupīšanas gadījumus jūrā, lai panāktu, ka tirdzniecības plūsmas jūrā ir drošas, efektīvas un ekonomiskas;
- novērtētu saikni starp smagu un pārnacionālu organizēto noziedzību un terorismu.

II sadaļa. Cilvēktiesības, pamatbrīvības, demokrātija, tiesiskums un laba pārvaldība

Nolīgums stiprinās Pušu apņemšanos veicināt, aizsargāt un īstenot cilvēktiesības un pamatbrīvības, sekmēt un stiprināt demokrātiju un tiesiskumu un nodrošināt pārskatatbildīgu, pārredzamu un iekļaujošu pārvaldību, dodot indivīdiem un pilsoniskajai sabiedrībai pietiekamas iespējas paust savus centienus veidot politiku un atzīstot, ka valstis ir tiesību īstenotāji un pilsoņi – gan atsevišķi, gan kolektīvi – tiesību turētāji. Īpaša uzmanība un pārraudzība tiks veltīta jauniešu, sieviešu un meiteņu tiesībām.

Šajā saistībā Puses veiks konkrētus pasākumus, cita starpā lai:

attiecībā uz cilvēktiesībām, pamatbrīvībām un demokrātiju –

- noteiktu par prioritāti to, ka tiek ratificēta un īstenota Āfrikas Cilvēktiesību un tautu tiesību harta un Āfrikas Demokrātijas, vēlēšanu un pārvaldības harta;
- pilnībā piemērotu nediskriminācijas principu attiecībā uz etnisko izcelsmi, dzimumu, vecumu, invaliditāti, reliģisko piederību vai ticību, seksuālo orientāciju un dzimtisko identitāti, piešķirot prioritāti pūliņiem atcelt diskriminējošus tiesību aktus;

- uzlabotu dialogu un sadarbību saistībā ar nāvessoda atcelšanu un apkarotu spīdzināšanu un jebkādu ļaunprātīgu izturēšanos, tostarp drošības spēku izdarītos pārkāpumus;
- veicinātu dzimumu līdztiesību un sieviešu un meiteņu tiesības un tiektos izbeigt uz dzimumu balstītu vardarbību un vardarbību ģimenē, seksuālu izmantošanu un izmantošanu darbā;
- veicinātu bērna tiesības, tiektos izskaust bērnu darbu un vardarbīgu izturēšanos pret bērniem un īstenotu Āfrikas Hartu par bērna tiesībām un labklājību;
- veicinātu personu ar invaliditāti tiesības un pieņemt stingrākus pasākumus, lai nodrošinātu viņu pilnīgu iekļautību sabiedrībā;
- nodrošinātu iekļaujošas, pārredzamas un uzticamas vēlēšanas, kurās laikus tiek ievēroti vēlēšanu cikli un konstitucionālās normas;
- atbalstītu ievēlēto valstu parlamentu likumdošanas, budžeta un pārraudzības prerogatīvas;
- sekmētu plurālistiskas sabiedrības un atbalstītu, saglabātu un paplašinātu stimulējošu vidi pilsoniskajai sabiedrībai, kas nodrošina aizstāvību un veido politiku, nodrošinātu piekļuvi informācijai, nodrošinātu vārda, pulcēšanās un biedrošanās brīvību un brīvus un neatkarīgus plašsaziņas līdzekļus ar mērķi prasīt atbildību no valdībām, lai stiprinātu konstruktīvas valsts un pilsoņu attiecības;

attiecībā uz tiesiskumu, justīciju un labu pārvaldību –

- veidotu iekļaujošas, pārskatatbildīgas un pārredzamas valsts iestādes un pārraudzības mehānismus un sekmētu stabilu publisko finanšu pārvaldību, kā arī plašāku e-pārvaldes risinājumu izmantojumu;
- izstrādātu stingras, drošas un iekļaujošas identifikācijas sistēmas, lai garantētu juridiskās identitātes nodrošināšanu katram Āfrikas iedzīvotājam;
- apkarotu korupciju un ieviestu tiesību aktus, lai samazinātu nelikumīgas finanšu plūsmas, krāpšanu un visu veidu organizēto noziedzību;

- sadarbotos, lai novērstu finanšu sistēmu un īpaši izveidotu nefinanšu uzņēmumu un profesiju izmantošanu no noziedzīgām darbībām (tostarp nelikumīgas tirdzniecības un korupcijas) iegūtu ieņēmumu legalizēšanai un terorisma finansēšanai;
- nodrošinātu no dabas resursiem gūtu ieņēmumu ilgtspējīgu, pārskatatbildīgu un pārredzamu pārvaldību un pieņemtu reformas, ar ko nodrošina godīgu, taisnīgu un ilgtspējīgu nodokļu politiku;
- visos līmeņos sekmētu tiesiskumu, nodrošinātu efektīvu un taisnīgu piekļuvi tiesai un jo īpaši tiesu varas neatkarību taisnīgai un savlaicīgai tiesas spriešanai;
- apkarotu krāpšanu nodokļu jomā, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un agresīvu nodokļu plānošanu, īpašu uzmanību pievēršot nodokļu pārredzamības un informācijas apmaiņas uzlabošanai un godīgai nodokļu konkurencei atbilstoši attiecīgajiem starptautiskajiem standartiem un programmām.

III sadaļa. Tautas attīstība un cilvēka cieņa

Nolīgumā būs vēlreiz apstiprināta Pušu apņemšanās līdz 2030. gadam izskaust jebkādu nabadzību, efektīvi apkarot nevienlīdzību, sekmēt sociālo kohēziju, panākt dzimumu līdztiesību un radīt apstākļus cilvēku efektīvai dalībai demokrātiskajos procesos un aktīvai iesaistei ilgtspējīgā ekonomikas izaugsmē. Tajā būs atzīta arī sociālā aizsardzība kā pamatieguldījums nabadzības izskaušanā un nevienlīdzības apkarošanā un kā svarīgs līdzeklis pašstiprinoša cikla izveidei ceļā uz iekļaujošu un ilgtspējīgu ekonomisko attīstību, jo tas dod iespēju atkārtoti ieguldīt tautsaimniecības ieņēmumus plašākā mērogā – sabiedrībā un cilvēkos.

Ar nolīgumu apņemsies veicināt, aizsargāt un īstenot visas cilvēktiesības, kā arī pilnībā un efektīvi īstenot Pekinas Rīcības platformu un Starptautiskās konferences par iedzīvotājiem un attīstību (ICPD) rīcības programmu, un to pārskatīšanas konferenču rezultātus un šajā kontekstā iestāsies par seksuālo un reproduktīvo veselību un ar to saistītajām tiesībām (SRHR). To paturot prātā, ar nolīgumu apņemsies veicināt, aizsargāt un īstenot ikvienas personas tiesības bez jebkādas diskriminācijas, piespiešanas un vardarbības pilnībā kontrolēt jautājumus saistībā ar savu seksualitāti un seksuālo un reproduktīvo veselību un brīvi un atbildīgi par tiem lemt. Ar nolīgumu arī uzsvērs, ka ir vajadzīga vispārēja piekļuve kvalitatīvai un izmaksu ziņā pieejamai seksuālās un reproduktīvās veselības jomas informācijai, izglītībai, tostarp visaptverošai izglītībai par seksualitāti, un veselības aprūpes pakalpojumiem.

Šajā saistībā Puses veiks konkrētus pasākumus, cita starpā lai:

attiecībā uz izglītību –

- nodrošinātu, ka visiem ir pieejama kvalitatīva attīstība, aprūpe un pirmskolas izglītība agrā bērnībā, un sasniegtu mērķi – nodrošināt bezmaksas, vienlīdzīgu un kvalitatīvu pamatskolas un vidusskolas izglītību, stiprinot iekļaujošas valsts izglītības sistēmas visos līmeņos, tostarp ārkārtas un krīzes situācijās;
- uzlabotu uzņemšanu terciārās izglītības, tehniskās un profesionālās izglītības mācību iestādēs un to kvalitāti, un mācīšanos darbavietā un pieaugušo izglītību, lai nodrošinātu, ka vairums iedzīvotāju ir atbilstoši inovācijām kvalificēti darbinieki un izglītoti jaunieši;
- sekmētu, ka izglītībā un digitālo prasmju un digitālās prasmes attīstīšanai tiek izmantotas pieejamas digitālās tehnoloģijas par pieņemamām cenām;
- vairotu pētnieciskās sadarbības iespējas zinātnes, tehnoloģiju un pētniecības jomā un sekmētu atklātos datus un inovāciju, lai sasniegtu savstarpēji izdevīgu zinātnisko izcilību;

attiecībā uz veselību –

- sasniegtu universālu veselības aprūpi un taisnīgu piekļuvi veselības pakalpojumiem, uzlabojot valsts veselības sistēmas visos līmeņos;
- atbalstītu piekļuvi zālēm, vakcīnām un diagnostikai, lai sasniegtu mērķi – visiem garantēt drošas un pieejamas nepieciešamās zāles un vakcīnas;
- stiprinātu spējas saistībā ar agrīno brīdināšanu, valsts un globāla mēroga veselības risku mazināšanu un pārvaldību, tostarp dzīvnieku un augu veselības jomā;
- veicinātu pētniecību un zināšanu, pieredzes un paraugprakses apmaiņu;

attiecībā uz sociālo aizsardzību –

- pieņemtu politiku, kas 40 % iedzīvotāju ar zemākajiem ienākumiem palīdzētu sasniegt un noturēt ienākumu pieaugumu līmenī, kas būtu augstāks par vidējo līmeni valstī;
- paplašinātu sociālās aizsardzības segumu – ar mērķi pakāpeniski panākt universālumu, garantējot pamatienākumus un izmantojot piemērotas sociālās aizsardzības sistēmas, kas spēj reaģēt uz satricinājumiem;
- radītu iekļaujošākus un labi funkcionējošus darba tirgus un izstrādātu nodarbinātības politiku, kas vērsta uz pienācīgu nodarbinātību visiem, tostarp, atvieglinot raitu pāreju no neoficiālās uz oficiālo ekonomiku, kā arī izvairoties no darba tirgus segregācijas dzimuma dēļ;

attiecībā uz dzimumu līdztiesību –

- nodrošinātu, ka dzimumu perspektīva tiek sistemātiski integrēta visās politikas jomās;
- parakstītu, ratificētu un pilnībā īstenotu Konvenciju par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu (KSDI) un aicinātu parakstīt, ratificēt un pilnībā īstenot tās fakultatīvo protokolu par sieviešu tiesībām tos, kuri to vēl nav paveikuši;

- nodrošinātu meiteņu un sieviešu fizisko un psiholoģisko integritāti, novēršot jebkādu diskrimināciju un vardarbību dzimuma dēļ un seksuālu vardarbību, tostarp cilvēku tirdzniecību, sieviešu ģenitāliju kropļošanu un graizīšanu un citas tradicionālās kaitīgās paražas, un izbeidzot bērnu, agrīnas un piespiedu laulības;
- garantētu, ka tiek ievērotas un sekmētas – galvenokārt izglītības un veselības jomā – meiteņu un sieviešu sociālās tiesības, atzīstot sieviešu ļoti svarīgo lomu demogrāfijas sniegto ieguvumu nodrošināšanā;
- stiprinātu meiteņu un sieviešu balsstiesības un dalību politiskajā dzīvē, palielinot sieviešu iesaistīšanos vēlēšanu, politiskajos un pārvaldības procesos, kā arī miera procesos un mediācijas centienos;
- stiprinātu sieviešu ekonomiskās tiesības, atvieglinot viņu piekļuvi ekonomiskām iespējām un vienādam atalgojumam, finanšu pakalpojumiem un nodarbinātībai, zemes un citu produktīvo aktīvu kontrolei un izmantošanai un atbalstot sievietes uzņēmējas;

attiecībā uz jauniešiem —

- pastiprinātu palīdzību jauniešiem, lai viņus atbalstītu centienos iegūt darba tirgum piemērotas prasmes, iegūstot izglītību, profesionālo un tehnisko apmācību, piekļuvi digitālajām tehnoloģijām;
- atbalstītu jauniešu uzņēmējdarbību un sekmētu ilgtspējīgu darbvietu veidošanu ar pienācīgiem darba apstākļiem;
- veicinātu vienlīdzīgu iespēju nodrošināšanu jauniešiem un atbildīgu pilsonību, paverot iespējas viņiem aktīvi piedalīties politiskajā dzīvē un miera procesā un mediācijas centienos, atbalstītu starpkultūru dialoga iniciatīvas jauniešu organizāciju vidū un cīnītos pret vardarbīgas radikalizācijas izplatīšanos;

attiecībā uz nodrošinājumu ar pārtiku un uzturu –

- nodrošinātu, ka visiem ir piekļuve izmaksu ziņā pieejamai, drošai un uzturvielām bagātai pārtikai pietiekamā daudzumā, lai izskaustu badu un cita veida pārtikas krīzes;
- uzlabotu attīstības un humanitāro pasākumu koordināciju, lai labāk paredzētu un novērstu pārtikas krīzes un labāk tām sagatavotos, nodrošinātu savlaicīgu rīcību ar mērķi padarīt pārtiku pieejamu vietējā līmenī un pievērstos pārmērīga cenu svārstīguma galvenajiem iemesliem un klimata pārmaiņu ietekmei uz nodrošinājumu ar pārtiku un uzturu;
- ar pastiprinātiem sociālās drošības tīkliem mazinātu iedarbību uz visneaizsargātākajām iedzīvotāju grupām;
- nodrošinātu, lai tiktu īstenota apņemšanās apkarot visus nepilnvērtīga uztura veidus un lai īpaša uzmanība tiktu pievērsta iedzīvotājiem, kuri cieš nepilnvērtīga uztura dēļ vietās, kur ir nepietiekamas institucionālās spējas un biežām katastrofām vai konfliktiem ir postoša ietekme uz visneaizsargātākajām sabiedrības grupām, kā tas ir nestabilās valstīs;

attiecībā uz ūdens apsaimniekošanu un drošību –

- nodrošinātu piekļuvi drošam dzeramajam ūdenim pietiekamā daudzumā, lai ievērotu droši pārvaldītus līmeņus, tostarp sanitārijas un higiēnas ziņā, un aizsargātu veselību un labklājības līmeni;
- nodrošinātu ilgtspējīgu ūdens apsaimniekošanu un efektīvu ūdens piegādi sociālajai un ekonomiskajai attīstībai un darbībām un saglabātu un aizsargātu ekosistēmas ūdens sadales un pārvaldības sistēmās;
- veicinātu sadarbību saistībā ar pārrobežu ūdens resursu pārvaldību, lai sasniegtu saldūdens ilgtspēju, novērstu zemes degradāciju un pārtuksnešošanos, novērstu neskaidrības attiecībā uz draudiem saistībā ar ūdeni (piemēram, plūdiem, sausumu un piesārņojumu) un novērstu konfliktu riskus;
- atbalstītu pielāgošanos klimata pārmaiņām ūdensresursu nozarē;

attiecībā uz sadarbību kultūras jomā –

- atbalstītu kultūru kā ilgtspējīgas sociālās un ekonomiskās attīstības dzinējspēku;
- sekmētu kultūras un starpkultūru dialogu un radošās nozares;
- stimulētu kultūras apmaiņu un īstenotu kopīgas iniciatīvas dažādās kultūras jomās;
- sekmētu materiālā un nemateriālā kultūras mantojuma aizsardzību un vairošanu, kā arī kultūras izpausmju daudzveidību.

IV sadaļa. Iekļaujoša, ilgtspējīga ekonomiskā attīstība

Nolīgums stiprinās Pušu ekonomiskās un tirdznieciskās attiecības, uzlabos makroekonomisko un finansiālo stabilitāti, palielinās un sekmēs ieguldījumu un uzņēmējdarbības iespējas, atbalstīs ekonomikas dažādošanu un pāreju uz pilnīgu un kvalitatīvu nodarbinātību, īpašu uzmanību pievēršot jauniešiem un sievietēm, darba pamatstandartu ievērošanu un aizsardzību, tostarp sociālo dialogu. Tas stiprinās privātā sektora attīstību visās nozarēs, lai ļautu visiem cilvēkiem gūt labumu no globalizācijas un reģionālās integrācijas un lai ekonomiskā izaugsme ietu kopsolī ar vides ilgtspēju un atbalstītu zaļo ekonomiku.

Ieguldījumu un privātā sektora attīstības galvenie vektori

Nolīgumā būs iekļauti noteikumi par nozīmīgu šķēršļu novēršanu, ja ir nepieciešama valsts iejaukšanās – papildus strukturālajiem ieguldījumiem infrastruktūrā (piemēram, enerģētikā, transportā, tehnoloģijās, digitālajā savienojamībā) un pētniecībā un inovācijās –, lai radītu uzņēmējdarbības vidi, kas veicina lielākas ieguldījumu plūsmas un privātā sektora attīstību, tai skaitā starp abiem kontinentiem.

Šajā saistībā Puses veiks konkrētus pasākumus, cita starpā lai:

- nostiprinātu tiesiskumu, radītu stimulējošu un paredzamu regulatīvo vidi, īpašu uzmanību pievēršot zemes un īpašuma tiesību aizsardzībai, pamatotai konkurences politikai un pārredzamībai attiecībā uz valsts subsīdijām, intelektuālajam īpašumam un ilgtspējīgiem ieguldījumiem, birokrātijas samazināšanai, pazeminot sertifikācijas, licencēšanas un piekļuves finansējumam izmaksas, kā arī efektīvu un pārredzamu nodokļu sistēmu izveidei;
- sniegtu uzņēmumiem, jo īpaši MMVU, viegli pieejamu un piemērotu informāciju un atvieglotas administratīvās procedūras saistībā ar uzņēmējdarbības paplašināšanu Āfrikā un ES;
- palielinātu publisko izdevumu efektivitāti un nodrošinātu stratēģiskāku valsts finansējuma izmantošanu, lai piesaistītu papildu valsts un privātos ieguldījumus;
- palielinātu piekļuvi finansējumam iekšzemē, jo īpaši MMVU, tostarp, veicot sistēmas reformas, lai izstrādātu dzīvotspējīgas banku un nebanku sistēmas, inovatīvus finansējuma mehānismus un mikrofinansējumu;
- veicinātu sadarbību un atvieglotu kopīgu rīcību starptautiskā līmenī, jo īpaši, atbalstot ieguldījumu sekmēšanu; radītu mehānismus, kas veicina privātos ieguldījumus;
- izstrādātu un uzlabotu digitālos finanšu pakalpojumus, tostarp mobilās banku sistēmas, cita starpā uzlabojot sadarbību starptautisko standartu ieviešanā un atklātu tirgu, klientu aizsardzības un mobilo pakalpojumu uzlabotas pieejamības nodrošināšanā;
- stiprinātu pieprasījuma atbilstīgākas tehniskās un profesionālās izglītības un apmācības (TPIA) sistēmas, kas pielāgotas vietējā un reģionālā darba tirgus vajadzībām un iespējām.

Galvenās nozares saistībā ar ieguldījumu un privātā sektora attīstību

Nolīgumā būs noteikts, ka galvenā uzmanība tiks pievērsta turpmāk minētajām stratēģiskajām nozarēm, kurām varētu būt liela pastiprinoša ietekme uz iekļaujošu un ilgtspējīgu ekonomikas attīstību un pienācīgu darbvietu izveidi.

Šajā saistībā Puses veiks konkrētus pasākumus, cita starpā lai:

attiecībā uz lauksaimniecību –

- stimulētu un dažādotu lauksaimniecisko un pārtikas ražošanu un stiprinātu īpaši ilgtspējīgu un klimatnoturīgu ražošanas praksi, jo īpaši ar uzlabotu piekļuvi finansējumam un tirgiem un novēršot stimulus, kas ģenerē neilgtspējīgas ražošanas sistēmas;
- uzlabotu lauksaimniecības produktu ražotāju un eksportētāju, tostarp mazaizņēmumu, pozīciju vietējās, reģionālās un globālajās vērtību ķēdēs, tostarp, novēršot tehniskos šķēršļus tirdzniecībai, uzlabojot veikspēju sanitāro un fitosanitāro standartu jomā un stimulējot godīgas tirdzniecības shēmas, un stiprinot lauksaimniecības produktu pārstrādi;
- nodrošinātu zemes un mantojuma tiesības sievietēm, viņu piekļuvi finansējumam un tirgiem, kā arī pakalpojumiem un konsultācijām lauksaimniecības jomā;
- nodrošinātu Āfrikas un Eiropas lauksaimniecības un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu (ĢIN) reģistrēšanu un aizsardzību un veiktu darbības, lai palīdzētu vietējām kopienām pilnībā izmantot ĢIN sniegtās priekšrocības, lai nostiprinātu reģionālās un globālās vērtību ķēdes;

attiecībā uz zivsaimniecību un akvakultūru —

- noslēgtu un/vai atjaunotu ilgtspējīgas zivsaimniecības partnerattiecību nolīgumus (IZPN), lai nodrošinātu zvejas resursu ilgtspēju un veicinātu paraugpraksi zivsaimniecības pārvaldībā;
- apkarotu nelegālu, neregistrētu un neregulētu (NNN) zveju un atbalstītu ilgtspējīgas zivsaimniecības pārvaldības attīstību;
- attīstītu ilgtspējīgu akvakultūru, vienkāršojot licencēšanas procedūras, veicot efektīvu telpisko plānošanu, lai sasniegtu maksimālu lietderību un ilgtspēju, un veicinot vienlīdzīgu konkurences apstākļus vietējiem un ārvalstu investoriem;

attiecībā uz ilgtspējīgu enerģētiku –

- veicinātu piekļuvi ilgtspējīgai enerģijai, nodrošinātu visiem – arī visneaizsargātākajām personām – izmaksu ziņā pieejamu un uzticamu piekļuvi un produktīvu enerģiju, un visiem ekonomikas dalībniekiem nodrošinātu piekļuvi enerģijai un tās produktīvu izmantojumu, tostarp, stimulējot ieguldījumus enerģijas ražošanā, pārvadē, sadalē un energoefektivitātē un veicinot atklātus, pārredzamus un funkcionējošus enerģijas tirgus, kas stimulē ieguldījumus, savstarpēji izdevīgu tehnoloģiju nodošanu, pētniecību un inovācijas;
- radītu un stiprinātu efektīvus enerģijas starpsavienojumus Āfrikā un starp Eiropu un Āfriku, lai nodrošinātu uzticamu un izmaksu ziņā pieejamu energoapgādi un īstenotu Eiropas Enerģētikas savienības mērķus;
- radītu tādu regulatīvo vidi, kas lielākā mērā sekmē ieguldījumus atjaunojamā enerģijā un energoefektivitātē, un palielinātu valsts un privāto finansējumu atjaunojamajai enerģijai un energoefektivitātes pasākumiem, īpašu uzmanību pievēršot veiksmīgai attiecīgo valsts un reģionālo iniciatīvu enerģētikas jomā, tostarp Āfrikas Atjaunojamās enerģijas iniciatīvas (ĀAEI), īstenošanai;

attiecībā uz ieguves precēm –

- nodrošinātu godīgu, atbildīgu un neizkropļotu piekļuvi ieguves nozarei, tostarp ieguvei jūras gultnē, visiem ekonomikas dalībniekiem, pilnībā ievērojot katras valsts suverenitāti attiecībā uz saviem dabas resursiem un vietējo kopienu tiesības un veicinot ilgtspējīgu pārvaldību;
- panāktu lielāku pārredzamību un pārskatatbildību ieguves rūpniecības pārvaldībā, tostarp stimulējot Ieguves rūpniecības pārredzamības iniciatīvas un citu attiecīgo iniciatīvu par atbildīgu minerālu ieguvi konfliktu skartās teritorijās īstenošanu;

- stiprinātu korporatīvo sociālo atbildību un atbildīgu uzņēmējdarbības praksi visā vērtību ķēdē, tostarp izstrādājot un/vai pilnībā īstenojot attiecīgos tiesību aktus, ņemot vērā starptautiskos standartus;

attiecībā uz transportu un savienojamību –

- modernizētu sauszemes transportu un mobilitāti pilsētās, lai atvieglinātu preču un cilvēku apriti, lai tā būtu noturīga un ilgtspējīga, vienlaikus garantējot lielāku pārredzamību un konkurenci infrastruktūras plānošanā un īstenošanā;
- nodrošinātu konkurētspējīgu jūras pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu, tostarp neierobežotu piekļuvi ostām;
- stiprinātu attiecības aviācijas nozarē, lai palielinātu ieguldījumu iespējas, paplašinātu un padziļinātu regulatīvo sadarbību un uzlabotu drošību un drošumu;
- nodrošinātu pieejamu, iekļaujošu un uzticamu digitālo savienojamību, ko pastiprina stimulējoša regulatīvā vide, un veicinātu Eiropas Globālās navigācijas satelītu sistēmas (*Galileo*) un uz satelītiem balstītās papildinošās sistēmas (*EGNOS*) izmantošanu, lielāko uzmanību pievēršot savstarpēji interesējošiem jautājumiem;

attiecībā uz tehnoloģijām un inovācijām –

- attīstītu un stiprinātu digitālo ekonomiku, elektronisko saziņu, uzticamības pakalpojumus un personas datu aizsardzību, e-komerciju un e-pārvaldību, nodrošinot starptautisku standartu izstrādi un izmantošanu, atklātus datus un tirgus un patērētāju aizsardzību;
- nodrošinātu piekļuvi digitālajām tehnoloģijām un pakalpojumiem visiem ekonomikas rīcībbspēkiem un iedzīvotājiem, tostarp, radot stimulējošu politiku un tiesisko regulējumu, kas veicina digitālo uzņēmējdarbību, pārrobežu ieguldījumus un sekmē digitālās prasmes un digitālo pratību;
- veicinātu pētniecības un izstrādes darbības, kas paredzētas zinātniskā progressa veicināšanai un tehnoloģiju un zinātnības nodošanai;

- atbalstītu vietējām vajadzībām pielāgotas inovācijas, ekonomikas dažādošanu un pāreju uz tādu ekonomiku, kas ir vairāk balstīta uz zināšanām;

attiecībā uz tūrismu –

- stimulētu ieguldījumus tūrisma nozarē, izmantojot atvieglotas mārketinga un reklāmas stratēģijas, profesionālo apmācību un digitālo tehnoloģiju ieviešanu;
- stiprinātu saikni starp tūrisma nozari un citām attiecīgajām ekonomikas nozarēm, īpašu uzmanību pievēršot vides aizsardzībai un savvaļas augu un dzīvnieku aizsardzībai;
- bioloģiskās daudzveidības un savvaļas augu un dzīvnieku ilgtspējīgas izmantošanas un saglabāšanas aspektus integrētu tūrisma politikas plānošanā un izstrādē;
- veicinātu ilgtspējīgu, atbildīgu un kvalitatīvu tūrismu, kas respektē vietējo kopienu integritāti un intereses.

Tirdzniecības sadarbība

Nolīguma mērķis būs palielināt Pušu savstarpējās tirdzniecības un ieguldījumu iespējas, lai veicinātu iekļaujošu un ilgtspējīgu attīstību.

Šajā saistībā Puses veiks konkrētus pasākumus, cita starpā lai:

- nodrošinātu, ka ir ieviesti pamatnosacījumi un pareizā iekšzemes politika, lai stimulētu lielākas tirdzniecības plūsmas (tostarp e-komerciju un e-tirdzniecību), kas veicina iekļaujošu izaugsmi un ilgtspējīgu attīstību, tostarp, uzlabojot ražošanas spējas un uzņēmējdarbību un palielinot ieguldījumus nozarēs, kas rada pievienoto vērtību, un iesaistoties globālās un reģionālās vērtību ķēdēs;
- stiprinātu mehānismus, procedūras un iestādes, lai uzlabotu spēju izstrādāt un īstenot tirdzniecības politiku, kā arī lai ļautu privātajam sektoram izmantot šādas politikas sniegtās priekšrocības un palielinātās iespējas;

- uzlabotu, stimulētu un atbalstītu reģionālās integrācijas procesus, tostarp tirdzniecības stimulēšanu un regulatīvo aktu saskaņošanu, lai palīdzētu valstīm labāk izmantot priekšrocības, ko sniedz tirdzniecība ar kaimiņiem, un lai veicinātu reģiona stabilitātes, kohēzijas un labklājības palielināšanos;
- atbalstītu gatavošanos Āfrikas Kontinentālās brīvās tirdzniecības zonas (*CFTA*) izveidei.

V sadaļa. Mobilitāte un migrācija

Nolīguma pamatā būs esošās iniciatīvas (piemēram, Eiropas programma migrācijas jomā, Partnerības satvars sadarbībai migrācijas jomā, Rabātas un Hartūmas procesi, Valletas samits, ES un ĀS kontinentālais dialogs). Tas vadīsies pēc solidaritātes, partnerības un kopīgās atbildības principiem. Tajā būs atzīts, ka Āfrikas un Eiropas intereses saistībā ar migrāciju ir savstarpēji saistītas un, ja migrācija un mobilitāte tiek labi pārvaldītas, tās var būt labklājības, inovācijas un ilgtspējīgas attīstības avots.

Vienlaikus ievērojot ES un valstu kompetences, kā arī esošos tiesiskos regulējumus, nolīgumā būs atzīta vajadzība pēc pastāvīgas un pastiprinātas visu iesaistīto pušu politiskas līdzdalības, lai pārvaldītu migrācijas plūsmas visos to aspektos, risinātu ar tām saistītās pārrobežu problēmas, turpinātu valstu darbu pie likumīgas migrācijas un mobilitātes, glābtu dzīvības, nodrošinātu aizsardzību, vērstos pret pamatcēloņiem, apturētu neatbilstīgu migrāciju, pastiprinātu sadarbību atgriešanas, atpakaļuzņemšanas un ilgtspējīgas reintegrācijas jomā un pievērstos to personu neaizsargātībai, kas piespiedu kārtā tiek pārvietotas.

Šajā saistībā Puses veiks konkrētus pasākumus, cita starpā lai:

attiecībā uz likumīgu migrāciju –

- palielinātu zināšanu nodošanu un dalīšanos tajās, izmantojot regulētas un uzlabotas mobilitātes shēmas studentiem, pētniekiem un speciālistiem;
- atvieglotu vizītes uzņēmējdarbības un ieguldījumu nolūkos;
- pilnveidotu virzību uz efektīvu darbaspēka migrācijas pārvaldību, pienācīgu sociālo aizsardzību un cīņu pret visu veidu ekspluatāciju;

attiecībā uz neatbilstīgu migrāciju –

- apturētu neatbilstīgu migrāciju, pastiprinot sadarbību attiecībā uz integrētu robežu pārvaldību, uzlabotu informācijas un datu vākšanu un apmaiņu un sekmētu policijas un tiesu iestāžu sadarbību, jo īpaši attiecībā uz lielu migrācijas plūsmu tranzīta valstīm;
- apstiprinātu Pušu juridiskās saistības pēc otras Puses pieprasījuma un bez nosacījumiem uzņemt atpakaļ savus valstspiederīgos, kuri nelikumīgi uzturas otras Puses teritorijā, un izveidot mehānismu, lai nodrošinātu, ka šis pienākums tiek efektīvi pildīts, kā arī atvieglināt tā īstenošanu. Šajā nolūkā Puses apņemsies ātri reaģēt uz atpakaļuzņemšanas pieprasījumiem (jo īpaši, identificējot savus valstspiederīgos, izdodot ceļošanas dokumentus, lai viņi varētu atgriezties, vai pieņemot atgriešanai nepieciešamo ES ceļojuma dokumentu, laikus atbildot uz formalitātēm saistībā ar atgriešanas darbībām). To, kā šīs apņemšanās tiek īstenotas, vērtēs Pušu regulārajā politiskajā dialogā.
- izstrādās un ieviesīs tiesību aktus saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju pret transnacionālo organizēto noziedzību un tai pievienotajiem protokoliem (Protokolu par migrantu nelikumīgas ieviešanas pa zemes, jūras un gaisa ceļiem apkarošanu un Protokolu par cilvēku tirdzniecības, jo sevišķi tirdzniecības ar sievietēm un bērniem, novēršanu, apkarošanu un sodīšanu par to) kā primārajiem starptautiskajiem tiesību instrumentiem migrantu nelikumīgas ieviešanas un cilvēku tirdzniecības apkarošanai;
- pastiprinātu rīcību pret kontrabandistu un tirgoņu tīkliem, izmantojot uzlabotas informācijas apmaiņas sistēmas, izmeklēšanu un kriminālvajāšanu;
- atbalstītu valsts sistēmu izstrādi un īstenošanu visu pilsoņu identifikācijai;
- organizētu izpratnes veidošanas kampaņas par riskiem saistībā ar neatbilstīgu migrāciju, kā arī par iespējām saistībā ar likumīgu migrāciju;

attiecībā uz citiem saistītiem jautājumiem –

- samazinātu migrantu veikto naudas pārvedumu darījuma izmaksas līdz mazāk nekā 3 %, likvidētu pārvedumu koridorus, kuros izmaksas ir lielākas par 5 %, un uzlabotu tiesiskos regulējumus, lai palielinātu netradicionālo rīcībspēku iesaistīšanos, izmantojot jaunākās tehnoloģijas;
- sekmētu un atbalstītu diasporas iesaisti izcelsmes valstīs, sabiedriskajā dzīvē un nolūkā stimulēt vietējo ekonomisko attīstību;
- nodrošinātu, ka migrācija starp jaunattīstības valstīm ir pienācīgi iekļauta valstu un reģionālajās Āfrikas attīstības politikās;
- nodrošinātu augsta līmeņa aizsardzību un palīdzību piespiedu kārtā pārvietotām personām, tostarp bēgļiem, patvēruma meklētājiem un iekšzemē pārvietotām personām, pilnībā ievērojot starptautiskās tiesības.

VI sadaļa. Vides ilgtspēja, klimata pārmaiņas un dabas resursu ilgtspējīga pārvaldība

Nolīgumā būs vēlreiz apstiprināts, ka vērienīga rīcība saistībā ar klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām ir ļoti svarīga, lai pārvaldītu un samazinātu klimata pārmaiņu riskus, un vispārīgi, ka vides kvalitātes aizsardzība un uzlabošana ir pašreizējo un turpmāko paaudžu attīstības pamatā.

Šajā saistībā Puses veiks konkrētus pasākumus, cita starpā lai:

attiecībā uz rīcību klimata jomā –

- paātrinātu Parīzes nolīguma par klimata pārmaiņām īstenošanu, izmantojot nacionāli noteiktos devumus (NND) un nacionālos pielāgošanās plānus (NPP);
- panāktu, ka pašreizējās finanšu plūsmas atbilst virzībai uz zemām siltumnīcefekta gāzes emisijām un klimatnoturīgu attīstību, un pētītu tam pašam mērķim atbilstošu inovatīvu finansējuma instrumentu iespējas;

- veidotu un/vai stiprinātu zinātnisko un tehnisko speciālistu un iestāžu spēju pārvaldīt un uzraudzīt klimatu un vidi, tostarp izmantojot Zemes novērošanas tehnoloģijas un informācijas sistēmas, piemēram, *Copernicus*;
- pastiprinātu zināšanas un spējas saistībā ar politikas iespējām un paraugpraksi, lai uzlabotu resursu lietderīgu izmantošanu visā dabas resursu un produktu dzīves ciklā;
- attīstītu un/vai stiprinātu zaļo un zilo izaugsmi galvenajās ekonomikas nozarēs, tostarp lauksaimniecībā un transporta nozarē;
- izstrādātu ilgtermiņa stratēģijas, lai samazinātu siltumnīcefekta gāzu emisijas, un nodrošinātu visaptverošu katastrofu riska pārvaldību, tostarp ar riska finansējuma un riska nodošanas risinājumiem;

attiecībā uz bioloģisko daudzveidību un ekosistēmām –

- sekmētu ekosistēmu un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, ilgtspējīgu pārvaldību un izmantošanu, un atjaunošanu, jo īpaši Kongo upes baseinā, lai sekmētu valstu attīstību, uzlabotu vietējo iedzīvotāju iztikas līdzekļus un ekosistēmas pakalpojumu sniegšanu vietējā un globālā mērogā, un pastiprinātu Konvencijas par bioloģisko daudzveidību īstenošanu;
- aizsargātu savvaļas augus un dzīvniekus un padziļinātu sabiedrības izpratni par savvaļas augu un dzīvnieku aizsardzību, malumedniecību un nelikumīgu tirdzniecību visos līmeņos, īpašu uzmanību pievēršot Konvencijai par starptautisko tirdzniecību ar apdraudētajām savvaļas dzīvnieku un augu sugām (*CITES*) un citiem attiecīgajiem starptautiskajiem regulējumiem;
- uzlabotu vietējo kopienu iesaistīšanos ekosistēmu saglabāšanā, nosakot par prioritāti darbvietu un citu ekonomisku iespēju veidošanu, tostarp veicinot videi nekaitīgu un ilgtspējīgu tūrismu;

attiecībā uz okeānu pārvaldību –

- saglabātu un atjaunotu piekrastes un jūras teritorijas un to bioloģisko daudzveidību, nosakot par prioritāti zivsaimniecības un tūrisma nozares attīstību saskaņā ar jūras izaugsmes stratēģijām;

- apkarotu nelegālu, neregistrētu un neregulētu (NNN) zveju un atbalstītu ilgtspējīgas zivsaimniecības pārvaldības attīstību, tostarp trokšņa piesārņojuma samazināšanu jūrā;
- samazinātu jūrā nonākošo atkritumu daudzumu, novēršot galvenos jūras piesārņojuma iemeslus, tostarp izmantojot atkritumu rašanās novēršanas politiku un pastiprinātas okeāna un piekrastes tīrīšanas darbības, īpašu uzmanību pievēršot uzkrāšanās zonām okeānu rotācijas asu vietās;
- atbalstītu ar jūras transportu saistītu CO₂ emisiju reglamentēšanu;
- stiprinātu valsts un reģionālās spējas atbildīgi un pārskatatbildīgi pārvaldīt okeāna un piekrastes resursus;
- veicinātu jūras un piekrastes dabas kapitāla vērtības palielināšanos;

attiecībā uz katastrofu riska pārvaldību –

- palielinātu uzraudzības, agrīnās brīdināšanas un riska novērtēšanas spējas, uzlabojot novēršanas, mazināšanas, sagatavošanās, reaģēšanas un atveseļošanas pasākumus vietējā līmenī, lai palielinātu savas sabiedrības un infrastruktūras izturētspēju atbilstīgi Sendai ietvarprogrammas prioritātēm;
- uzlabotu reģionālo reaģēšanas spēju katastrofu un ārkārtas situācijās, tostarp civilās aizsardzības mehānismus;
- uzlabotu sadarbību, izmantojot kosmosa tehnoloģijas un informāciju;
- nodrošinātu vietējās īpašumtiesības, iesaistot skartās kopienas, pilsonisko sabiedrību un vietējās iestādes politikas atbildes pasākumu izstrādē un īstenošanā, īpaši pievēršoties neaizsargātākajām mājāsaimniecībām un marginalizētajām grupām;

attiecībā uz sausumu, pārtuksnešanos un zemes degradāciju –

- veicinātu integrētas pieejas sausuma, zemes degradācijas un pārtuksnešanās apkarošanai, tostarp nodrošinot ilgtspējīgas un vienlīdzīgas tiesības uz zemi un īpašumtiesības, ilgtspējīgu zemes, ūdens un meža resursu pārvaldību un radot ilgtspējīgas ekonomiskas iespējas cilvēkiem lauku teritorijās;
- paātrinātu virzību ceļā uz to, lai tiktu īstenots ANO Konvencijas par cīņu pret pārtuksnešanos (*UNCCD*) valstu rīcības plāns (*VRP*), tās mērķi attiecībā uz neitrālu augsnes degradācijas stāvokli un citas saistītās starptautiskās un reģionālās iniciatīvas, tostarp iniciatīva "Lielais zaļais mūris";
- mobilizētu papildu līdzekļus cīņai pret pārtuksnešanos un zemes degradāciju un palielinātu vietējo kopienu iesaistīšanos;

attiecībā uz mežsaimniecību –

- veicinātu mežu resursu ilgtspējīgu pārvaldību un izmantošanu, ierobežotu atmežošanu un veicinātu meža tiesību aktu ieviešanu, pārvaldību un tirdzniecību (*FLEGT*), tostarp, noslēdzot un/vai īstenojot brīvprātīgus partnerattiecību nolīgumus (*BPN*), un pastiprinātu saskaņotību un pozitīvu mijiedarbību valsts līmenī starp *FLEGT* un ANO programmu tādu emisiju samazināšanai, kuru iemesls ir atmežošana un mežu degradācija jaunattīstības valstīs (*REDD+*);
- cīnītos pret nelikumīgu mežistrādi, nelikumīgi iegūtas koksnes un koksnes produktu tirdzniecību, palielinātu sabiedrības informētību par atmežošanu visos līmeņos un veicinātu no ilgtspējīgi pārvaldītiem mežiem iegūtu resursu un energoefektīvu produktu patēriņu;
- uzlabotu vietējo iestāžu un kopienu iesaistīšanos mežu aizsardzībā, nosakot par prioritāti darbvietu un citu ekonomisku iespēju radīšanu saistībā ar ekosistēmu saglabāšanu;

attiecībā uz ilgtspējīgu urbanizāciju —

- veidotu tiesisko, sociālo un politisko vidi, kas stimulē pilsētu ilgtspējīgu attīstību, aktīvi iesaistot vietējās iestādes, īpašu uzmanību pievēršot pārredzamai un reglamentētai zemes iegādei un īpašumtiesībām;
- stimulētu spēju veidošanu un iesaistītos informētības uzlabošanas kampaņās vides jomā;
- izstrādātu ilgtspējīgus enerģētikas un pilsētu mobilitātes risinājumus, kuru atbalstam būtu piešķirts pietiekams finansējums vietējā un starptautiskā līmenī, tostarp ar publisko un privāto partnerību palīdzību;
- uzlabotu atkritumu un visu bīstamo vielu apsaimniekošanu, tostarp, izmantojot efektīvas savākšanas sistēmas un efektīvu pārstrādi, un novērstu visu veidu piesārņojumu;
- stimulētu dabā balstītus risinājumus, lai uzlabotu izturētspēju pilsētu rajonos, nodrošinātu, ka pakalpojumi un infrastruktūras noteikumi tiek izstrādāti tā, lai tie būtu klimatam un dabai draudzīgi un resursu ziņā efektīvi.

4. ES UN KARĪBU JŪRAS REĢIONA VALSTU PARTNERĪBA

1. daļa. SADARBĪBAS PAMATS

Nolīgumā būs teikts, ka ES un Karību jūras reģiona valstu partnerību veido vispārīgi mērķi, principi un apņemšanās, kas noteiktas šā nolīguma vispārīgajā daļā, un īpaši mērķi un saistības, kas noteiktas šajā protokolā. Vispārīgā daļa un protokols ir savstarpēji papildinoši un savstarpēji pastiprinoši.

Nolīgums padziļinās Eiropas Savienības un Karību jūras reģiona valstu pašreizējās attiecības un izveidos savstarpēji izdevīgu politisko partnerību, ļaujot īstenot Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam un katras Puses galvenās intereses.

Jo īpaši Puses veiks konkrētus pasākumus, cita starpā lai:

- apkarotu klimata pārmaiņas un to ietekmi un nodrošinātu faktisku piekļuvi dabas resursiem un to ilgtspējīgu pārvaldību, lai ģenerētu ilgstošu sociālo un ekonomisko attīstību;
- veicinātu publiskos un privātos ieguldījumus un veicinātu pienācīgu darbvietu veidošanu visiem;
- veidotu drošu un iekļaujošu sabiedrību; aizsargātu sieviešu un meiteņu vienlīdzīgās tiesības un veicinātu tām pilnvērtīgu tiesību nostiprināšanu ekonomikas, sociālajā un politiskajā jomā, panāktu dzimumu līdztiesību un nodrošinātu, ka dzimumperspektīva tiek sistemātiski iekļauta visās politikas jomās; sniegtu jauniešiem dzīvotspējīgas alternatīvas, atbalstot tās ar efektīvu sociālās aizsardzības politiku;
- panāktu progresu nodokļu pārvaldībā un cīņā pret korupciju, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, organizēto noziedzību.

Ar nolīgumu tiks papildināta un aizstāta kopīgā ES un Karību jūras reģiona valstu partnerības stratēģija.

Ar nolīgumu tiks stiprinātas ES tālāko reģionu (TR) un aizjūras zemju un teritoriju (AZT) ciešās saiknes ar Karību jūras reģiona valstīm. Ar nolīgumu tiks veikti pasākumi, kuru mērķis ir stiprināt šo valstu lomu reģionālajā integrācijā un sadarbībā, kā arī reģiona politiskajos procesos un organizācijās, tostarp klimata pārmaiņu, dabas resursu saglabāšanas un ilgtspējīgas pārvaldības jomā. Attiecīgā gadījumā aizjūras zemēm un teritorijām piešķirs novērotāja statusu reģionālajā partnerībā.

Nolīgumā būs ietverta Pušu apņemšanās īstenot ES un Karību jūras reģiona valstu partnerību, izmantojot secīgus rīcības plānus valsts un reģionālā līmenī. Ar nolīgumu ievieš sistēmu progresu uzraudzībai, ar daudzpusēju pieeju veidojot dialogu visos līmeņos, pamatojoties uz skaidriem rādītājiem un izmērāmiem rezultātiem, lai nodrošinātu īstenošanu atbilstīgi plānotajam.

Nolīgumā būs teikts, ka Puses var regulāri un pēc vajadzības pārskatīt ES un Karību jūras reģiona valstu partnerību, lai to pielāgotu mainīgajiem apstākļiem.

2. daļa. STRATĒGISKĀS PRIORITĀTES

I sadaļa. Vides ilgtspēja, klimata pārmaiņas un dabas resursu ilgtspējīga pārvaldība

Nolīgumā būs vēlreiz apstiprināts, ka vērienīga rīcība saistībā ar klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām ir ļoti svarīga, lai pārvaldītu un samazinātu klimata pārmaiņu riskus, pret ko Karību jūras reģiona valstis ir īpaši jutīgas, un – vispārīgāk – ka vides kvalitātes aizsardzība un uzlabošana ir pašreizējo un turpmāko paaudžu attīstības pamatā.

Šajā saistībā Puses veiks konkrētus pasākumus, cita starpā lai:

attiecībā uz rīcību klimata jomā –

- paātrinātu Parīzes nolīguma par klimata pārmaiņām ieviešanu, izmantojot nacionāli noteikto devumu (NND) un nacionālos pielāgošanās plānus (NPP);
- panāktu, ka pašreizējās finanšu plūsmas atbilst virzībai uz zemām siltumnīcefekta gāzes emisijām un klimatnoturīgu attīstību, un pētītu tam pašam mērķim atbilstošu inovatīvu finansējuma instrumentu iespējas;
- veidotu un/vai stiprinātu zinātnisko un tehnisko speciālistu un iestāžu spēju pārvaldīt un uzraudzīt klimatu un vidi, tostarp izmantojot Zemes novērošanas tehnoloģijas un informācijas sistēmas;
- uzlabotu zināšanas un spējas saistībā ar politikas iespējām un paraugpraksi, lai uzlabotu resursu lietderīgu izmantošanu visā dabas resursu un produktu dzīves ciklā;
- attīstītu un/vai stiprinātu zaļo un zilo izaugsmi galvenajās ekonomikas nozarēs;
- izstrādātu ilgtermiņa stratēģijas, lai samazinātu siltumnīcefekta gāzu emisijas, un visaptverošu katastrofu riska pārvaldību, tostarp riska finansējuma un riska pārvešanas risinājumus;

attiecībā uz bioloģisko daudzveidību un ekosistēmām –

- atbalstītu ekosistēmu saglabāšanu, ilgtspējīgu pārvaldību un atjaunošanu, lai sekmētu valstu attīstību, uzlabotu vietējo iedzīvotāju iztikas līdzekļus un ekosistēmas pakalpojumu sniegšanu vietējā un globālā mērogā un pastiprinātu Konvencijas par bioloģisko daudzveidību īstenošanu;
- ierobežotu atmežošanu un nodrošinātu mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu;
- veicinātu ilgtspējīgu ūdens apsaimniekošanu;
- uzlabotu atkritumu un visu bīstamo vielu apsaimniekošanu, tostarp, izmantojot efektīvas savākšanas sistēmas un efektīvu pārstrādi, un pievērstos visu veidu piesārņojumam, tostarp trokšņa piesārņojuma samazināšanai jūrā;

attiecībā uz okeānu pārvaldību –

- saglabātu un atjaunotu piekrastes un jūras ekosistēmas, nosakot par prioritāti zivsaimniecības un tūrisma nozares attīstību saskaņā ar jūras izaugsmes stratēģijām;
- apkarotu nelegālu, neregistrētu un neregulētu (NNN) zveju un atbalstītu ilgtspējīgas zivsaimniecības pārvaldības attīstību;
- samazinātu jūrā nonākošo atkritumu daudzumu, novēršot galvenos jūras piesārņojuma iemeslus, tostarp izmantojot atkritumu rašanās novēršanas politiku un pastiprinātas okeāna tīrīšanas darbības, īpašu uzmanību pievēršot uzkrāšanās zonām okeānu rotācijas asu vietās;
- atbalstītu ar jūrniecības nozari saistītu CO₂ emisiju reglamentēšanu;
- stiprinātu valsts un reģionālās spējas atbildīgi un pārskatatbildīgi pārvaldīt okeāna un piekrastes resursus;
- veicinātu jūras un piekrastes dabas kapitāla vērtības palielināšanos;

attiecībā uz katastrofu riska pārvaldību –

- palielinātu uzraudzības, agrīnās brīdināšanas un riska novērtēšanas spējas, uzlabojot novēršanas, mazināšanas, sagatavošanās, reaģēšanas un atveseļošanas pasākumus vietējā līmenī, lai palielinātu savas sabiedrības un infrastruktūras izturētspēju atbilstīgi Sendai ietvarprogrammas prioritātēm;
- uzlabotu reģionālo reaģēšanas spēju katastrofu un ārkārtas situācijās, tostarp civilās aizsardzības mehānismus;
- uzlabotu sadarbību, izmantojot kosmosa tehnoloģijas un informāciju;
- nodrošinātu vietējās īpašumtiesības, iesaistot skartās kopienas, pilsonisko sabiedrību un vietējās iestādes politikas atbildes pasākumu izstrādē un īstenošanā, īpaši pievēršoties neaizsargātākajām mājāsaimniecībām un marginalizētajām grupām.

II sadaļa. Iekļaujoša un ilgtspējīga ekonomiskā attīstība

Nolīgums stiprinās Pušu ekonomiskās un tirdzniecības attiecības, uzlabos makroekonomisko un finansiālo stabilitāti, palielinās ieguldījumu apmēru un uzņēmējdarbības iespējas un atbalstīs pāreju uz pilnīgu un kvalitatīvu nodarbinātību, darba pamatstandartu ievērošanu un aizsardzību, tostarp sociālo dialogu. Tas veicinās privātā sektora attīstību visās nozarēs, tostarp lauksaimniecībā, rūpniecībā un pakalpojumu nozarē, ar mērķi visiem cilvēkiem sniegt iespēju gūt labumu no globalizācijas un nodrošināt, ka ekonomiskā izaugsme iet kopsolī ar vides ilgtspēju un atbalsta zaļo ekonomiku.

Ieguldījumu un privātā sektora attīstības galvenie vektori

Nolīgumā būs iekļauti noteikumi par nozīmīgu šķēršļu novēršanu, ja ir nepieciešama valsts iejaukšanās – papildus strukturālajiem ieguldījumiem infrastruktūrā (piemēram, enerģētikas, transporta, ūdens un sanitārijas, digitālās savienojamības infrastruktūrā) –, kā arī pētniecībā un inovācijās, lai radītu uzņēmējdarbības vidi, kas veicinās lielākas ieguldījumu plūsmas un privātā sektora attīstību.

Šajā saistībā Puses cita starpā apņemsies:

- veidot stimulējošu tiesisko vidi, īpašu uzmanību pievēršot zemes un īpašuma tiesību aizsardzībai, intelektuālajam īpašumam un ilgtspējīgiem ieguldījumiem, birokrātijas samazināšanai, pazeminot sertifikācijas, licencēšanas un piekļuves finansējumam izmaksas, pamatotai konkurences politikai, tostarp pārredzamībai attiecībā uz valsts subsīdijām, un efektīvu un paredzamu nodokļu sistēmu pieņemšanai;
- nodrošināt investoriem viegli pieejamu un piemērotu informāciju par to, kā paplašināt uzņēmējdarbību Karību jūras reģiona valstīs un ES, atvieglējot administratīvās procedūras saistībā ar uzņēmuma izveidi;
- palielināt publisko izdevumu efektivitāti un padarīt stratēģiskāku valsts finansējuma izmantošanu, lai piesaistītu papildu valsts un privātos ieguldījumus;
- palielināt piekļuvi finansējumam iekšzemē, tostarp veicot finanšu sistēmas reformas, lai izstrādātu dzīvotspējīgas banku un nebanku sistēmas un inovatīvus finansējuma mehānismus un shēmas;
- izstrādāt un uzlabot digitālos finanšu pakalpojumus, tostarp mobilās banku sistēmas, cita starpā uzlabojot sadarbību starptautisko standartu ieviešanā un atklātu tirgu, klientu aizsardzības un mobilo pakalpojumu uzlabotas pieejamības nodrošināšanā;
- stiprinātu pieprasījuma atbilstīgākas tehniskās un profesionālās izglītības un apmācības (TPIA) sistēmas, kas pielāgotas vietējā un reģionālā darba tirgus vajadzībām un iespējām.

Galvenās nozares saistībā ar ieguldījumu un privātā sektora attīstību

Puses galveno uzmanību pievēršīs turpmāk minētajām stratēģiskajām nozarēm, kurām varētu būt liela pastiprinoša ietekme uz iekļaujošu un ilgtspējīgu ekonomikas attīstību un darbvietu izveidi, nodrošinot, ka ekonomiskā izaugsme iet kopsolī ar vides ilgtspēju un atbalsta zaļo ekonomiku.

Šajā saistībā Puses veiks konkrētus pasākumus, cita starpā lai:

attiecībā uz zilo izaugsmi –

- noslēgtu un/vai atjaunotu ilgtspējīgas zivsaimniecības partnerattiecību nolīgumus (IZPN), lai nodrošinātu zvejas resursu ilgtspēju, veicinātu paraugpraksi zivsaimniecības pārvaldībā un palielinātu zivsaimniecības produktu apstrādes jaudu;
- attīstītu ilgtspējīgu akvakultūru, vienkāršojot licencēšanas procedūras, veicot efektīvu telpisko plānošanu, lai sasniegtu maksimālu lietderību un ilgtspēju, un veicinot vienlīdzīgus konkurences apstākļus investoriem;
- nodrošinātu godīgu, atbildīgu un neizkropļotu piekļuvi ieguves nozarēm, tostarp ieguvei jūras gultnē, visiem ekonomikas dalībniekiem, pilnībā ievērojot katras valsts suverenitāti attiecībā uz saviem dabas resursiem un vietējo kopienu tiesības un – ņemot vērā bažas par ilgtspēju – veicinot videi nekaitīgu praksi, kā arī panāktu lielāku pārredzamību un pārskatatbildību, tostarp, popularizējot Ieguves rūpniecības pārredzamības iniciatīvu un sekmējot citu attiecīgo iniciatīvu īstenošanu;
- nodrošinātu neierobežotu piekļuvi starptautiskajiem jūras tirgiem un tirdzniecībai, tostarp ostām, pamatojoties uz godīgu konkurenci un komercpraksi;

attiecībā uz ilgtspējīgu enerģētiku –

- veicinātu to, lai visiem būtu piekļuve ilgtspējīgai enerģijai, un nodrošinātu visiem ekonomikas dalībniekiem izmaksu ziņā pieejamu un uzticamu piekļuvi enerģijai un tās produktīvu izmantojumu;
- stimulētu ieguldījumus, jo īpaši atjaunojamās enerģijas ražošanā, pārvadē, sadalē un energoefektivitātē, vienlaikus novēršot kaitīgus tirgus kropļojumus;
- palielinātu valsts un privāto finansējumu atjaunojamajai enerģijai un energoefektivitātei, kā arī tīru, daudzveidīgu un ilgtspējīgu energotehnoloģiju, tostarp atjaunojamās enerģijas tehnoloģiju un tehnoloģiju ar mazu oglekļa emisiju līmeni, izstrādi un ieviešanu;

attiecībā uz tūrismu –

- stimulētu ieguldījumus tūrisma nozarē, izmantojot atvieglotas mārketinga un reklāmas stratēģijas, profesionālo apmācību un digitālo tehnoloģiju ieviešanu;
- stiprinātu saikni starp tūrisma nozari un citām attiecīgajām ekonomikas nozarēm, jo īpaši lauksaimniecību un zivsaimniecību, īpašu uzmanību pievēršot vides aizsardzībai, kā arī agrotūrismam un jūras tūrismam;
- iekļautu ilgtspējīgas izmantošanas un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas aspektus tūrisma politikas plānošanā un attīstībā;
- veicinātu ilgtspējīgu, atbildīgu un kvalitatīvu tūrismu, kas respektē vietējo kopienu integritāti un intereses, un maksimāli palielinātu to iesaisti;

attiecībā uz cilvēku un vietu savienošana –

- izveidotu kvalitatīvas un ilgtspējīgas infrastruktūras sistēmas, ar ko atvieglo savienojamību un preču un cilvēku pārvietošanos, veicinot videi nekaitīgu praksi atbilstīgi ieviestajām starptautiskajām konvencijām un nolīgumiem;
- nodrošinātu atvērtu, brīvu un drošu piekļuvi informācijas un komunikācijas tehnoloģiju tirgiem (piemēram, telekomunikācijām, internetam) visiem ekonomikas dalībniekiem, tostarp, veidojot labvēlīgus tiesiskos regulējumus un atbalstot mērķtiecīgus ieguldījumus, un lai nodrošinātu, ka iedzīvotāji un uzņēmumi var izmantot izmaksu ziņā pieejamas digitālās tehnoloģijas;
- veicinātu kultūru apmaiņu un īstenotu kopīgas iniciatīvas dažādās kultūras jomās, tostarp, kopīgi organizējot kultūras pasākumus;
- uzlabotu sadarbību, savstarpēju savienojamību un integrāciju ar ES tālākajiem reģioniem (TR) un aizjūras zemēm un teritorijām (AZT);
- stimulētu un atbalstītu reģionālās integrācijas procesus Karību jūras reģionā, kā arī ar Latīņameriku.

Nolīguma mērķis būs palielināt Pušu savstarpējās tirdzniecības un ieguldījumu iespējas, kā arī tirdzniecības un ieguldījumu iespējas ar plašāko reģionu, tostarp AZT, lai veicinātu iekļaujošu un ilgtspējīgu attīstību.

Šajā saistībā Puses cita starpā apņemsies:

- stiprināt mehānismus un procedūras un uzlabot veiktspēju apstiprinātās tirdzniecības kārtības ietvaros;
- nodrošināt, ka ir ieviesti pamatnosacījumi un pareizā iekšzemes politika, lai stimulētu lielākas tirdzniecības plūsmas (tostarp e-komerciju un e-tirdzniecību), kas veicina iekļaujošu izaugsmi un ilgtspējīgu attīstību, darbvietu izveidi, ekonomikas diversifikāciju un industrializāciju, tostarp, uzlabojot ražošanas spējas un uzņēmējdarbību un palielinot ieguldījumus nozarēs, kas rada pievienoto vērtību, un iesaistoties globālās un reģionālās vērtību ķēdēs;
- stiprināt mehānismus, procedūras un iestādes, lai uzlabotu spēju izstrādāt un īstenot tirdzniecības politiku, kā arī lai ļautu privātajam sektoram izmantot šādas politikas sniegtās priekšrocības un palielinātās iespējas;
- uzlabot, stimulēt un atbalstīt reģionālās integrācijas procesus, tostarp tirdzniecības stimulēšanu un regulatīvo aktu saskaņošanu, lai palīdzētu valstīm labāk izmantot priekšrocības, ko sniedz tirdzniecība ar kaimiņiem, un lai veicinātu reģiona stabilitātes, kohēzijas un labklājības palielināšanos;

III sadaļa. Cilvēku drošība, cilvēktiesības un laba pārvaldība

Nolīgumā būs vēlreiz atkārtots, ka noturīga sabiedrība – ar pārskatatbildīgām, demokrātiskām, efektīvām, pārredzamām iestādēm, kur pilnībā tiek aizsargātas cilvēktiesības un pamatbrīvības un kur indivīdiem un to grupām ir garantēta iespēja brīvi paust savus centienus un veidot politiku, – ir vislabāk sagatavota tam, lai pielāgotos pārmaiņām vietējā un ārējā vidē, reaģētu uz tām un pienācīgi tās pārvaldītu.

Šajā saistībā Puses veiks konkrētus pasākumus, cita starpā lai:

attiecībā uz noziedzību un iedzīvotāju drošību –

- apkarotu nelikumīgu narkotiku audzēšanu, ražošanu, tirdzniecību un lietošanu un īpašu uzmanību pievērstu pieprasījumam, profilaksei un izglītībai;
- apkarotu kājnieku ieroču un vieglo ieroču (VIKI) un citu parasto ieroču kontrabandu, uzlabotu divējāda lietojuma preču stratēģisku tirdzniecības kontroli, uzlabojot robežkontroles pārvaldību, informācijas un datu vākšanu un apmaiņu un izmantojot ekspertu un tehniskās palīdzības apmaiņu;
- vērstos pret noziedzību un bandu vardarbību, izmantojot visaptverošu, uz pamatcēloņiem vērstu un preventīvu pieeju, kurā uzmanība pievērsta tiem faktoriem, kas var radīt radikalizāciju veicinošu vidi;
- sadarbotos, lai novērstu finanšu sistēmu un īpaši izveidotu nefinanšu uzņēmumu un profesiju izmantošanu no noziedzīgām darbībām (tostarp nelikumīgas tirdzniecības un korupcijas) iegūtu ieņēmumu legalizēšanai un terorisma finansēšanai;

attiecībā uz migrācijas pārvaldību –

- uzlabotu migrācijas pārvaldību, tostarp, uzlabojot sadarbību attiecībā uz integrētu robežu pārvaldību un informācijas un datu vākšanu un apmaiņu, un pastiprinātu rīcību pret cilvēku tirdzniecību, piespiedu pārvietošanu un migrantu kontrabandu, pilnībā ievērojot cilvēktiesības;
- apstiprinātu Pušu juridiskās saistības pēc otras Puses pieprasījuma un bez nosacījumiem uzņemt atpakaļ savus valstspiederīgos, kuri nelikumīgi uzturas otras Puses teritorijā;

attiecībā uz cilvēktiesībām un tiesiskumu –

- pilnībā piemērotu nediskriminācijas principu saistībā ar etnisko izcelsmi, dzimumu, vecumu, invaliditāti, reliģisko piederību vai ticību, seksuālo orientāciju un dzimtisko identitāti, nosakot par prioritāti diskriminējošu tiesību aktu atcelšanu;
- uzlabotu dialogu un sadarbību saistībā ar nāves sprieduma atcelšanu un apkarotu spīdzināšanu un ļaunprātīgu izturēšanos, kā arī drošības spēku neatbilstošu uzvedību;
- veicinātu dzimumu līdztiesību, izbeigtu uz dzimumu balstītu vardarbību un vardarbību ģimenē, seksuālu izmantošanu un izmantošanu darbā, veicinātu bērna tiesības, izbeigtu bērnu darbu, vardarbīgu izturēšanos pret bērniem un miesas sodus, apkarotu jebkādu izmantošanu peļņas gūšanas nolūkā – gan likumīgajā, gan nelikumīgajā ekonomikā –, jo īpaši, parakstot un ratificējot SDO 2014. gada Protokolu par piespiedu darbu;
- stiprinātu iestādes un tiesiskumu, nodrošinot efektīvu un taisnīgu piekļuvi tiesai, tiesu varas neatkarību un pārskatatbildību, palielinot tiesu administrācijas veikspēju, un lai izbeigtu kavēšanos un pārmērīgi ilgu pirmstiesas aizturēšanu;
- uzlabotu apstākļus cietumos, īstenotu sociālās rehabilitācijas programmas, ņemot vērā ieslodzīto sociālo reintegrāciju, un lai risinātu sociālās un drošības problēmas, ko rada noziedznieku izraidīšana no trešām valstīm;

attiecībā uz labu pārvaldību un nodokļu jautājumiem –

- veicinātu labu pārvaldību, tostarp stabilu publisko finanšu pārvaldību, pārredzamību un pārskatatbildību;
- veidotu iekļaujošas, pārskatatbildīgas un pārredzamas valsts iestādes, tostarp, nodrošinot plašāku e-pārvaldes risinājumu izmantojumu;
- izveidotu jaunus un nostiprinātu pašreizējos mehānismus cīņai pret korupciju, kukuļošanu un ierēdņu noziegumiem, tostarp nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un nelikumīgām finanšu plūsmām;

- apkarotu krāpšanu nodokļu jomā, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un agresīvu nodokļu plānošanu, īpašu uzmanību pievēršot nodokļu pārredzamības un informācijas apmaiņas uzlabošanai un godīgai nodokļu konkurencei, un cīņai pret nelikumīgām finanšu plūsmām atbilstoši attiecīgajiem starptautiskajiem standartiem un satvariem;
- pastiprinātu politisko dialogu ar jurisdikcijām, kuras nesadarbojas, lai izpildītu starptautiskās nodokļu pārvaldības standartus;
- veicinātu vārda brīvību un plašsaziņas līdzekļu neatkarību kā demokrātijas pīlārus un sekmētu, saglabātu un paplašinātu stimulējošu vidi pilsoniskajai sabiedrībai.

IV sadaļa. Tautas attīstība un sociālā kohēzija

Nolīgumā būs vēlreiz apstiprināta Pušu apņemšanās līdz 2030. gadam izskaust jebkādu nabadzību, efektīvi apkarot nevienlīdzību un panākt dzimumu līdztiesību, kā arī radīt apstākļus cilvēku efektīvai dalībai demokrātiskā dzīvē un aktīvai iesaistei ilgtspējīgā ekonomikas izaugsmē. Tajā būs atzīta arī sociālā aizsardzība kā pamatieguldījums nabadzības izskaušanā un nevienlīdzības apkarošanā un kā svarīgs līdzeklis pašstiprinoša cikla izveidei ceļā uz iekļaujošu un ilgtspējīgu ekonomisko attīstību, plašāk atkārtoti ieguldot tautsaimniecības ieņēmumus sabiedrībā un cilvēkos un palielinot sociālo izturētspēju.

Ar Nolīgumu apņemsies veicināt, aizsargāt un īstenot visas cilvēktiesības, kā arī pilnībā un efektīvi īstenot Pekinas Rīcības platformu un Starptautiskās konferences par iedzīvotājiem un attīstību (ICPD) rīcības programmu, un to pārskatīšanas konferenču rezultātus, un šajā kontekstā iestāsies par seksuālo un reproduktīvo veselību un ar to saistītajām tiesībām (SRHR). To paturot prātā, ar nolīgumu apņemsies veicināt, aizsargāt un īstenot ikvienas personas tiesības bez jebkādas diskriminācijas, piespiešanas un vardarbības pilnībā kontrolēt jautājumus saistībā ar savu seksualitāti un seksuālo un reproduktīvo veselību un brīvi un atbildīgi par tiem lemt. Ar nolīgumu arī uzsvērs, ka ir vajadzīga vispārēja piekļuve kvalitatīvai un izmaksu ziņā pieejamai seksuālās un reproduktīvās veselības jomas informācijai, izglītībai, tostarp visaptverošai izglītībai par seksualitāti, un veselības aprūpes pakalpojumiem.

Šajā saistībā Puses veiks konkrētus pasākumus, cita starpā lai:

attiecībā uz tautas attīstību –

- nodrošinātu visām meitenēm un zēniem bezmaksas, taisnīgu un kvalitatīvu pirmsskolas, pamatskolas un vidusskolas izglītību un to, ka uzņemšana terciārās izglītības iestādēs un tehniskās un profesionālās izglītības mācību iestādēs tiek būtiski uzlabota ar pastiprinātām un iekļaujošām valstu izglītības sistēmām visos līmeņos, un veicinātu, ka izglītībā un digitālo prasmju un digitālās prasmes attīstīšanai tiek izmantotas pieejamas digitālās tehnoloģijas par pieņemamām cenām;
- sasniegtu universālu veselības aprūpi un taisnīgu piekļuvi veselības pakalpojumiem, tostarp, uzlabojot valsts veselības sistēmas visos līmeņos, un stiprinātu agrīnās brīdināšanas, riska samazināšanas un valsts un globālu veselības risku pārvaldības spējas;
- nodrošinātu piekļuvi drošam dzeramajam ūdenim pietiekamā daudzumā, lai ievērotu droši pārvaldītus līmeņus, tostarp sanitārijas un higiēnas ziņā, un aizsargātu veselību un labklājības līmeni; nodrošinātu, ka visi var piekļūt izmaksu ziņā pieejamai, drošai un uzturvielām bagātai pārtikai pietiekamā daudzumā;
- pieņemtu mērķtiecīgu politiku un veiktu attiecīgus ieguldījumus, lai veicinātu jauniešu tiesības, stimulētu viņu iesaistīšanos sociālajā, pilsoniskajā un ekonomiskajā dzīvē;
- izmantotu likumīgas migrācijas sniegtās priekšrocības, atvieglojot mobilitātes shēmas studentiem, pētniekiem un speciālistiem, kā arī vizītes uzņēmējdarbības un ieguldījumu nolūkos atbilstoši spēkā esošajiem tiesiskajiem regulējumiem;
- risinātu problēmas, ko rada vides izraisīta migrācija un piespiedu pārvietošana un to ietekme uz migrantiem un viņu kopienām;
- veicinātu materiālā un nemateriālā kultūras mantojuma aizsardzību un pilnveidošanu;

attiecībā uz sociālo aizsardzību –

- pieņemtu politiku, kas 40 % iedzīvotāju ar zemākajiem ienākumiem palīdzētu sasniegt un noturēt ienākumu pieaugumu līmenī, kas būtu augstāks par vidējo līmeni valstī;
- paplašinātu sociālās aizsardzības segumu – ar mērķi pakāpeniski panākt universālumu, garantējot pamatienākumus un izmantojot piemērotas sociālās aizsardzības sistēmas, kas spēj reaģēt uz satricinājumiem;
- radītu iekļaujošākus un labi funkcionējošus darba tirgus un izstrādātu nodarbinātības politiku, kas vērsta uz pienācīgu nodarbinātību visiem, tostarp, uzlabojot darba ņēmēju veselības un drošības apstākļus;
- risinātu jautājumus saistībā ar neoficiālo ekonomiku, tostarp sociālo aizsardzību ikvienam, kā arī par piekļuvi kredītiem un mikrofinansējumam, lai veicinātu raitāku pāreju uz oficiālo ekonomiku;

attiecībā uz dzimumu līdztiesību –

- nodrošinātu, ka dzimumu perspektīva tiek sistemātiski integrēta visās politikas jomās;
- parakstītu, ratificētu un pilnībā īstenotu Konvenciju par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu (KSDI) un aicinātu parakstīt, ratificēt un pilnībā īstenot tās fakultatīvo protokolu par sieviešu tiesībām tos, kuri to vēl nav paveikuši;
- nodrošinātu meiteņu un sieviešu fizisko un psiholoģisko integritāti, novēršot jebkādu vardarbību dzimuma dēļ un seksuālu vardarbību, tostarp cilvēku tirdzniecību, un izbeidzot bērnu, agrīnas un piespiedu laulības;
- nodrošinātu, ka tiek ievērotas un veicinātas meiteņu un sieviešu sociālās tiesības, galvenokārt veselības un izglītības jomā;
- stiprināt meiteņu un sieviešu balsstiesības un dalību politiskajā, sociālajā un ekonomiskajā dzīvē, palielinot sieviešu iesaistīšanos vēlēšanu, politiskajos un pārvaldības procesos, miera procesos un mediācijas centienos un pilnvarojot meiteņu un sieviešu organizācijas;

- stiprinātu sieviešu ekonomiskās tiesības, veicinot viņu piekļuvi ekonomiskām iespējām, finanšu pakalpojumiem un nodarbinātībai, zemes un citu produktīvo aktīvu kontrolei un izmantošanai un atbalstot sievietes uzņēmējas.

Atbalsts Haiti

Nolīgumā, kurā ir atzīta Haiti kā vienīgās reģiona vismazāk attīstītās valsts (VAV) īpašā situācija, būs noteikta apņemšanās uzturēt sadarbību, lai novērstu strukturālās nepilnības valstī, vienlaikus atbalstot visus iepriekš minētos mērķus, tostarp šādus: konsolidēt valsts iestādes, uzlabot vispārīgo pārvaldību, ievērot tiesiskumu un cilvēktiesības, apkarot korupciju un slepenas norunas, samazināt nabadzību un sociālo nevienlīdzību un novērst neaizsargātību pret ārkārtējām meteoroloģiskām un klimata parādībām.

5. ES UN KLUSĀ OKEĀNA VALSTU PARTNERĪBA

1. daļa. SADARBĪBAS PAMATS

Nolīgumā būs teikts, ka ES un Klusā okeāna valstu partnerību veido vispārīgi mērķi, principi un apņemšanās, kas noteiktas šā nolīguma vispārīgajā daļā, un īpaši mērķi un saistības, kas noteiktas šajā protokolā. Vispārīgā daļa un protokols ir savstarpēji papildinoši un savstarpēji pastiprinoši.

Nolīgums padziļinās Eiropas Savienības un Klusā okeāna valstu pašreizējās attiecības un izveidos savstarpēji izdevīgu politisko partnerību, ļaujot īstenot Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam un katras Puses galvenās intereses.

Jo īpaši Puses veiks konkrētus pasākumus, cita starpā lai:

- nodrošinātu ilgtspējīgu piekļuvi dabas resursiem un to pārvaldību un uzlabotu noturību pret klimata pārmaiņām un dabas katastrofām, kas ietekmē ilgstošu ekonomisko un sociālo attīstību;
- sekmētu publiskos un privātos ieguldījumus un veicinātu pienācīgu darbvietu veidošanu visiem;
- veidotu iekļaujošu un drošu sabiedrību, tostarp, atbalstot izlīguma procesus;
- aizsargātu sieviešu un meiteņu vienlīdzīgās tiesības un veicinātu tām pilnvērtīgu tiesību nostiprināšanu ekonomikas, sociālajā un politiskajā jomā, panāktu dzimumu līdztiesību, nodrošinātu, ka dzimumperspektīva tiek sistemātiski iekļauta visās politikas jomās, un pastiprinātu tautas attīstības un sociālās aizsardzības politikas centienus;
- panāktu progresu cīņā pret korupciju, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, organizēto noziedzību un progresu saistībā ar nodokļu pārvaldību.

Ar nolīgumu tiks aizstāta ES stratēģija attiecībā uz Klusā okeāna salām.

Ar nolīgumu tiks stiprinātas aizjūras zemju un teritoriju (AZT) ciešās saiknes ar Klusā okeāna valstīm. Ar nolīgumu tiks veikti pasākumi, ar ko stiprina šo valstu lomu reģionālajā integrācijā un sadarbībā, kā arī reģiona politiskajos procesos un organizācijās, tostarp klimata pārmaiņu, dabas resursu saglabāšanas un ilgtspējīgas pārvaldības jomā. Attiecīgā gadījumā aizjūras zemēm un teritorijām piešķirs novērotāja statusu reģionālajā partnerībā.

Nolīgumā būs ietverta Pušu apņemšanās īstenot ES un Klusā okeāna valstu partnerību, izmantojot secīgus rīcības plānus valsts un reģionālā līmenī. Ar nolīgumu ieviesīs sistēmu progresu uzraudzībai, ar daudzpusēju pieeju veidojot dialogu visos līmeņos, izmantojot skaidrus rādītājus un izmērāmus rezultātus, lai nodrošinātu īstenošanu atbilstīgi plānotajam.

Nolīgumā būs teikts, ka Puses var regulāri un pēc vajadzības pārskatīt ES un Klusā okeāna valstu partnerību, lai to pielāgotu mainīgajiem apstākļiem.

2. daļa. STRATĒGISKĀS PRIORITĀTES

I sadaļa. Vides ilgtspēja, klimata pārmaiņas un dabas resursu ilgtspējīga pārvaldība

Nolīgumā būs vēlreiz apstiprināts, ka vērienīga rīcība saistībā ar klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām ir ļoti svarīga, lai pārvaldītu un samazinātu klimata pārmaiņu riskus, un vispārīgi, ka vides kvalitātes aizsardzība un uzlabošana ir pašreizējo un turpmāko paaudžu attīstības pamatā.

Šajā saistībā Puses veiks konkrētus pasākumus, cita starpā lai:

attiecībā uz rīcību klimata jomā –

- paātrinātu Parīzes nolīguma par klimata pārmaiņām ieviešanu, izmantojot nacionāli noteikto devumu (NND) un nacionālos pielāgošanās plānus (NPP);
- panāktu, ka pašreizējās finanšu plūsmas atbilst virzībai uz zemām siltumnīcefekta gāzu emisijām un klimatnoturīgu attīstību, un pētītu tam pašam mērķim atbilstošu inovatīvu finansējuma instrumentu iespējas;
- uzlabotu zināšanas un spējas saistībā ar politikas iespējām un paraugpraksi, lai uzlabotu resursu lietderīgu izmantošanu visā dabas resursu un produktu dzīves ciklā;
- veidotu un/vai stiprinātu zinātnisko un tehnisko speciālistu un iestāžu spēju pārvaldīt un uzraudzīt klimatu un vidi, tostarp, izmantojot Zemes novērošanas tehnoloģijas un informācijas sistēmas;
- attīstītu un/vai stiprinātu zaļo un zilo izaugsmi galvenajās ekonomikas nozarēs;
- izstrādātu ilgtermiņa stratēģijas siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai un visaptverošai katastrofu riska pārvaldībai, tostarp riska finansējuma un riska pārvešanas risinājumus;

attiecībā uz bioloģisko daudzveidību un ekosistēmām –

- atbalstītu ekosistēmu saglabāšanu, ilgtspējīgu pārvaldību un atjaunošanu, lai sekmētu valstu attīstību, uzlabotu vietējo iedzīvotāju iztikas līdzekļus un ekosistēmas pakalpojumu sniegšanu vietējā un globālā mērogā un pastiprinātu Konvencijas par bioloģisko daudzveidību īstenošanu;
- ierobežotu atmežošanu un nodrošinātu mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu;
- veicinātu ilgtspējīgu ūdens apsaimniekošanu;
- uzlabotu atkritumu un visu bīstamo vielu apsaimniekošanu, tostarp, izmantojot efektīvas savākšanas sistēmas un efektīvu pārstrādi, un pievērstos visu veidu piesārņojumam, tostarp trokšņa piesārņojuma samazināšanai jūrā;

attiecībā uz okeānu pārvaldību –

- saglabātu un atjaunotu piekrastes un jūras teritorijas un to bioloģisko daudzveidību, nosakot par prioritāti zivsaimniecības un tūrisma nozares attīstību saskaņā ar jūras izaugsmes stratēģijām;
- apkarotu nelegālu, neregistrētu un neregulētu (NNN) zveju un atbalstītu ilgtspējīgas zivsaimniecības pārvaldības attīstību;
- samazinātu jūrā nonākošo atkritumu daudzumu, novēršot galvenos jūras piesārņojuma iemeslus, tostarp, izmantojot atkritumu rašanās novēršanas politiku un pastiprinātas okeāna un piekrastes tīrīšanas darbības, īpašu uzmanību pievēršot uzkrāšanās zonām okeāna rotācijas asu vietās;
- atbalstītu ar jūrniecības nozari saistītu CO₂ emisiju reglamentēšanu;
- stiprinātu valsts un reģionālās spējas atbildīgi un pārskatatbildīgi pārvaldīt okeāna un piekrastes resursus;
- veicinātu jūras un piekrastes dabas kapitāla vērtības palielināšanos;

attiecībā uz katastrofu riska pārvaldību –

- palielinātu uzraudzības, agrīnās brīdināšanas un riska novērtēšanas spējas, uzlabojot novēršanas, mazināšanas, sagatavošanās, reaģēšanas un atveseļošanas pasākumus vietējā līmenī, lai palielinātu savas sabiedrības un infrastruktūras izturētspēju atbilstīgi Sendai ietvarprogrammas prioritātēm;
- uzlabotu reģionālo spēju reaģēt katastrofu un ārkārtas situācijās, tostarp civilās aizsardzības mehānismus, lai atbalstītu izpēti un izplatītu paraugpraksi;
- uzlabotu sadarbību, izmantojot kosmosa tehnoloģijas un informāciju;
- nodrošinātu vietējās īpašumtiesības, iesaistot skartās kopienas, pilsonisko sabiedrību un vietējās iestādes, izstrādājot un īstenojot politikas atbildes pasākumus, pievēršot uzmanību neaizsargātākajām mājsaimniecībām un marginalizētajām grupām.

II sadaļa. Iekļaujoša un ilgtspējīga ekonomiskā attīstība

Nolīgums stiprinās Pušu ekonomiskās un tirdzniecības attiecības, uzlabos makroekonomisko un finansiālo stabilitāti, palielinās ieguldījumu apmēru un uzņēmējdarbības iespējas un atbalstīs pāreju uz pilnīgu un kvalitatīvu nodarbinātību, darba pamatstandartu ievērošanu un aizsardzību, tostarp sociālo dialogu. Tas veicinās privātā sektora attīstību visās nozarēs, tostarp lauksaimniecībā, rūpniecībā un pakalpojumu nozarē, ar mērķi visiem cilvēkiem sniegt iespēju gūt labumu no globalizācijas un nodrošināt, ka ekonomiskā izaugsme iet kopsolī ar vides ilgtspēju un atbalsta zaļo ekonomiku.

Ieguldījumu un privātā sektora attīstības galvenie vektori

Nolīgumā būs iekļauti noteikumi par nozīmīgu šķēršļu novēršanu, ja ir nepieciešama valsts iejaukšanās – papildus strukturālajiem ieguldījumiem infrastruktūrā (piemēram, enerģētikā, transportā, digitālajā savienojamībā) –, kā arī pētniecībā un inovācijās, lai radītu uzņēmējdarbības vidi, kas veicinās lielākas ieguldījumu plūsmas un privātā sektora attīstību.

Šajā saistībā Puses cita starpā apņemsies:

- veidot stimulējošu tiesisko vidi, īpašu uzmanību pievēršot zemes un īpašuma tiesību aizsardzībai, intelektuālajam īpašumam un ilgtspējīgiem ieguldījumiem; birokrātijas samazināšanai, pazeminot sertifikācijas, licencēšanas un piekļuves finansējumam izmaksas, pamatotai konkurences politikai, tostarp pārredzamībai attiecībā uz valsts subsīdijām, un investoriem labvēlīgu nodokļu sistēmu pieņemšanai;
- nodrošināt investoriem viegli pieejamu un piemērotu informāciju par to, kā paplašināt viņu uzņēmējdarbību Klusā okeāna valstīs un ES, atvieglojot administratīvās procedūras saistībā ar uzņēmuma izveidi;
- palielināt publisko izdevumu efektivitāti un padarīt stratēģiskāku valsts finansējuma izmantošanu, lai piesaistītu papildu valsts un privātos ieguldījumus;
- palielināt piekļuvi finansējumam iekšzemē, tostarp veicot finanšu sistēmas reformas, lai izstrādātu dzīvotspējīgas banku un nebanku sistēmas un inovatīvus finansējuma mehānismus un shēmas;
- izstrādāt un uzlabot digitālos finanšu pakalpojumus, tostarp mobilās banku sistēmas, cita starpā uzlabojot sadarbību starptautisko standartu ieviešanā un atklātu tirgu, klientu aizsardzības un mobilo pakalpojumu uzlabotas pieejamības nodrošināšanā;
- stiprinātu pieprasījuma atbilstīgākas tehniskās un profesionālās izglītības un apmācības (TPIA) sistēmas, kas pielāgotas vietējā un reģionālā darba tirgus vajadzībām un iespējām.

Galvenās nozares saistībā ar ieguldījumu un privātā sektora attīstību

Puses pievērsīs galveno uzmanību turpmāk minētajām stratēģiskajām nozarēm, kurām varētu būt liela pastiprinoša ietekme uz iekļaujošu un ilgtspējīgu ekonomikas attīstību un darbvietu izveidi.

Šajā saistībā Puses veiks konkrētus pasākumus, cita starpā lai:

attiecībā uz zilo izaugsmi –

- noslēgtu un/vai atjaunotu ilgtspējīgas zivsaimniecības partnerattiecību nolīgumus (IZPN), lai nodrošinātu zvejas resursu ilgtspēju, veicinātu paraugpraksi zivsaimniecības pārvaldībā un palielinātu zivsaimniecības produktu apstrādes jaudu;
- attīstītu ilgtspējīgu akvakultūru, vienkāršojot licencēšanas procedūras, veicot efektīvu telpisko plānošanu, lai sasniegtu maksimālu lietderību un ilgtspēju, un veicinot vienlīdzīgus konkurences apstākļus investoriem;
- nodrošinātu godīgu, atbildīgu un neizkropļotu piekļuvi ieguves nozarēm, tostarp ieguvei jūras gultnē, visiem ekonomikas dalībniekiem, pilnībā ievērojot katras valsts suverenitāti attiecībā uz saviem dabas resursiem un vietējo kopienu tiesības un – ņemot vērā bažas par ilgtspēju – veicinot videi nekaitīgu praksi, kā arī panāktu lielāku pārredzamību un pārskatatbildību, tostarp, popularizējot Ieguves rūpniecības pārredzamības iniciatīvu un sekmējot citu attiecīgo iniciatīvu īstenošanu;
- nodrošinātu neierobežotu piekļuvi starptautiskajiem jūras tirgiem un tirdzniecībai, tostarp ostām, pamatojoties uz godīgu konkurenci un komercpraksi;

attiecībā uz ilgtspējīgu enerģētiku –

- veicinātu to, lai visiem būtu piekļuve ilgtspējīgai enerģijai, un nodrošinātu visiem ekonomikas dalībniekiem izmaksu ziņā pieejamu un uzticamu piekļuvi enerģijai un tās produktīvu izmantojumu;
- stimulētu ieguldījumus, jo īpaši atjaunojamās enerģijas ražošanā, pārvadē, sadalē un energoefektivitātē, vienlaikus novēršot kaitīgus tirgus kropļojumus;
- palielinātu valsts un privāto finansējumu atjaunojamajai enerģijai un energoefektivitātei, kā arī tīru, daudzveidīgu un ilgtspējīgu energotehnoloģiju, tostarp atjaunojamās enerģijas tehnoloģiju un tehnoloģiju ar mazu oglekļa emisiju līmeni, izstrādi un ieviešanu;

- attiecībā uz tūrismu –
- stimulētu ieguldījumus tūrisma nozarē, izmantojot atvieglotas mārketinga un reklāmas stratēģijas, profesionālo apmācību un digitālo tehnoloģiju ieviešanu;
- stiprinātu saikni starp tūrisma nozari un citām attiecīgajām ekonomikas nozarēm, jo īpaši lauksaimniecību un zivsaimniecību, īpašu uzmanību pievēršot vides aizsardzībai, kā arī agrotūrismam un jūras tūrismam;
- iekļautu ilgtspējīgas izmantošanas un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas aspektus tūrisma politikas plānošanā un attīstībā;
- veicinātu ilgtspējīgu, atbildīgu un kvalitatīvu tūrismu, kas respektē vietējo kopienu integritāti un intereses, un maksimāli palielinātu to iesaisti;

attiecībā uz cilvēku un vietu savienošanu –

- izveidotu kvalitatīvas un ilgtspējīgas infrastruktūras sistēmas, ar ko atvieglo preču un cilvēku pārvietošanos, veicinot videi nekaitīgu praksi atbilstīgi ieviestajām starptautiskajām konvencijām un nolīgumiem;
- nodrošinātu atvērtu, brīvu un drošu piekļuvi informācijas un komunikācijas tehnoloģiju tirgiem (piemēram, telekomunikācijām, internetam) visiem ekonomikas dalībniekiem, tostarp, veidojot labvēlīgus tiesiskos regulējumus un atbalstot mērķtiecīgus ieguldījumus, un lai nodrošinātu, ka iedzīvotāji un uzņēmumi var izmantot izmaksu ziņā pieejamas digitālās tehnoloģijas;
- veicinātu kultūras apmaiņu un īstenotu kopīgas iniciatīvas dažādās kultūras jomās;
- uzlabotu sadarbību, savienojamību un integrāciju ar ES aizjūras zemēm un teritorijām (AZT);
- stimulētu un atbalstītu reģionālās integrācijas procesus Klusā okeāna reģionā.

Nolīguma mērķis būs palielināt Pušu savstarpējās tirdzniecības un ieguldījumu iespējas, kā arī tirdzniecības un ieguldījumu iespējas ar plašāko reģionu, tostarp AZT, lai veicinātu iekļaujošu un ilgtspējīgu attīstību.

Šajā saistībā Puses veiks konkrētus pasākumus, cita starpā lai:

- stiprinātu mehānismus un procedūras un uzlabotu veiktspēju apstiprinātās tirdzniecības kārtības ietvaros;
- nodrošinātu, ka ir ieviesti pamatnosacījumi un pareizā iekšzemes politika, novēršot uzņēmējdarbības vides ierobežojumus un īstenojot vajadzīgās reformas, lai palielinātu tirdzniecības plūsmas un eksportu, kas veicina iekļaujošu izaugsmi un ilgtspējīgu attīstību (tostarp e-komerciju un e-tirdzniecību), darbvietu izveidi, ekonomikas diversifikāciju un industrializāciju, tostarp, uzlabojot ražošanas spējas un uzņēmējdarbību, palielinot ieguldījumus nozarēs, kas rada pievienoto vērtību, un iesaistoties globālās un reģionālās vērtību ķēdēs;
- uzlabotu, stimulētu un atbalstītu reģionālās integrācijas procesus, lai palīdzētu valstīm gūt labumu no tirdzniecības ar kaimiņiem un lai veicinātu reģiona stabilitāti, kohēziju un labklājību;
- stiprinātu mehānismus, procedūras un iestādes, lai uzlabotu spēju izstrādāt un īstenot tirdzniecības politiku, kā arī lai ļautu privātajam sektoram izmantot šādas politikas sniegtās priekšrocības un palielinātās iespējas;
- uzlabotu, stimulētu un atbalstītu reģionālās integrācijas procesus, tostarp tirdzniecības stimulēšanu un regulatīvo aktu saskaņošanu, lai palīdzētu valstīm labāk izmantot priekšrocības, ko sniedz tirdzniecība ar kaimiņiem, un lai veicinātu reģiona stabilitātes un labklājības palielināšanos;

III sadaļa. Drošība, cilvēktiesības un laba pārvaldība

Nolīgumā būs vēlreiz atkārtots, ka noturīga sabiedrība – ar pārskatatbildīgām, demokrātiskām, efektīvām, pārredzamām iestādēm, kur pilnībā tiek aizsargātas cilvēktiesības un pamatbrīvības un kur indivīdiem un to grupām ir garantēta iespēja brīvi paust savus centienus un veidot politiku, – ir vislabāk sagatavota tam, lai pielāgotos pārmaiņām vietējā un ārējā vidē, reaģētu uz tām un pienācīgi tās pārvaldītu.

Šajā saistībā Puses veiks konkrētus pasākumus, cita starpā lai:

attiecībā uz mieru un drošību –

- atbalstītu konfliktu novēršanas iniciatīvas attiecībā uz visu veidu konfliktiem un vardarbību, tostarp vardarbību identitātes dēļ, un atbalstītu izlīguma procesus;
- novērstu kājnieku ieroču, vieglo ieroču un narkotiku pašreizējo nelikumīgo tirdzniecību, kā arī risinātu jautājumu par tādu noziedznieku integrāciju, kuri ir izraidīti no metropoles valstīm;
- attīstītu sadarbību jūras un gaisa telpas uzraudzības jomā un tās aizsardzību, tostarp, identificējot nelegālu karogu kuģus un anulējot to reģistrāciju, un noteiktu vajadzības un līdzekļus kibernetizācijas apkarošanai;
- stiprinātu pārvaldības sistēmas, lai apturētu neatbilstīgu migrāciju, cilvēku kontrabandu un tirdzniecību un attiecīgus noziedzīgos tīklus, īpašu uzmanību pievēršot cietušo aizsardzībai un ar apdraudētām personām saistītu preventīvo stratēģiju izstrādei;
- sadarbotos, lai novērstu finanšu sistēmu un īpaši izveidotu nefinanšu uzņēmumu un profesiju izmantošanu no noziedzīgām darbībām (tostarp nelikumīgas tirdzniecības un korupcijas) iegūtu ieņēmumu legalizēšanai un terorisma finansēšanai;

- apstiprinātu Pušu juridiskās saistības pēc otras Puses pieprasījuma un bez nosacījumiem uzņemt atpakaļ savus valstspiederīgos, kuri nelikumīgi uzturas otras Puses teritorijā;
- veicinātu sadarbību un vietējas iniciatīvas attiecībā uz klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām, izprotot, cik svarīga ir šo pārmaiņu ietekme uz mieru un drošību;

attiecībā uz cilvēktiesībām, tiesiskumu un demokrātijas principiem –

- pilnībā piemērotu nediskriminācijas principu saistībā ar etnisko izcelsmi, dzimumu, vecumu, invaliditāti, reliģisko piederību vai ticību, seksuālo orientāciju un dzimtisko identitāti, nosakot par prioritāti diskriminējošu tiesību aktu atcelšanu;
- uzlabotu dialogu un sadarbību saistībā ar nāves sprieduma atcelšanu un spīdzināšanas un ļaunprātīgas izturēšanās novēršanu;
- veicinātu dzimumu līdztiesību, izbeigtu uz dzimumu balstītu vardarbību un vardarbību ģimenē, seksuālu izmantošanu un izmantošanu darbā, veicinātu bērna cilvēktiesības, izbeigtu bērnu darbu, vardarbīgu izturēšanos pret bērniem un miesas sodus, apkarotu jebkādu izmantošanu peļņas gūšanas nolūkā – gan likumīgajā, gan nelikumīgajā ekonomikā;
- stimulētu vienlīdzīgu piekļuvi tiesību aizsardzības tiesā un cilvēktiesību aizsardzības un uzraudzības mehānismiem;
- ievērotu demokrātijas principus un iestādes, miermīlīgu varas nodošanu, kā arī pamatvērtības saskaņā ar Foruma līderu 2000. gada Biketavas deklarāciju un 2014. gada Klusā okeāna reģionālisma regulējumu;
- nodrošinātu konsultatīvas struktūras un procesus, kuros ņemtas vērā vietējo kopienu un pirmiedzīvotāju tradicionālās zināšanas un bažas, saskaņā ar cilvēktiesību principiem un standartiem, tostarp tiesībām piedalīties to lēmumu pieņemšanā, kas ietekmē viņu individuālās vai kolektīvās tiesības;

attiecībā uz labu pārvaldību un nodokļu jautājumiem –

- veidotu iekļaujošas, pārskatatbildīgas un pārskatāmas valsts iestādes, iekļaujot plašāku e-pārvaldības risinājumu izmantojumu;
- veicinātu labu pārvaldību, izveidotu jaunus mehānismus un stiprinātu pašreizējos mehānismus cīņai pret korupciju, kukuļošānu un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju saskaņā ar 2015. gada Denarau deklarāciju par cilvēktiesībām un labu pārvaldību;
- apkarotu krāpšanu nodokļu jomā, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un agresīvu nodokļu plānošanu, īpašu uzmanību pievēršot nodokļu pārrēķināšanai un informācijas apmaiņas uzlabošanai un godīgai nodokļu konkurencei atbilstoši attiecīgajiem starptautiskajiem standartiem un programmām;
- pastiprinātu politisko dialogu ar jurisdikcijām, kuras nesadarbojas, nolūkā panākt globālās nodokļu pārvaldības standartu ievērošanu;
- veicinātu vārda brīvību un plašsaziņas līdzekļu neatkarību kā demokrātijas pīlārus un sekmētu, saglabātu un paplašinātu stimulējošu vidi pilsoniskajai sabiedrībai.

IV sadaļa. Tautas attīstība un sociālā kohēzija

Nolīgumā būs vēlreiz apstiprināta Pušu apņemšanās līdz 2030. gadam izskaust jebkādu nabadzību, efektīvi apkarot nevienlīdzību un panākt dzimumu līdztiesību, kā arī radīt apstākļus cilvēku efektīvai dalībai demokrātiskā dzīvē un aktīvai iesaistei ilgtspējīgā ekonomikas izaugsmē. Tajā būs atzīta arī sociālā aizsardzība kā pamatieguldījums nabadzības izskaušanā un nevienlīdzības apkarošanā un kā svarīgs līdzeklis pašstiprināšanas cikla izveidei ceļā uz iekļaujošu un ilgtspējīgu ekonomisko attīstību, plašāk atkārtoti ieguldot tautsaimniecības ieņēmumus sabiedrībā un cilvēkos un palielinot sociālo izturētspēju.

Ar nolīgumu apņemsies veicināt, aizsargāt un īstenot visas cilvēktiesības, kā arī pilnībā un efektīvi īstenot Pekinas Rīcības platformu un Starptautiskās konferences par iedzīvotājiem un attīstību (ICPD) rīcības programmu, un to pārskatīšanas konferenču rezultātus un šajā kontekstā iestāsies par seksuālo un reproduktīvo veselību un ar to saistītajām tiesībām (SRHR). To paturot prātā, ar nolīgumu apņemsies veicināt, aizsargāt un īstenot ikvienas personas tiesības bez jebkādas diskriminācijas, piespiešanas un vardarbības pilnībā kontrolēt jautājumus saistībā ar savu seksualitāti un seksuālo un reproduktīvo veselību un brīvi un atbildīgi par tiem lemt. Ar nolīgumu arī uzsvērs, ka ir vajadzīga vispārēja piekļuve kvalitatīvai un izmaksu ziņā pieejamai seksuālās un reproduktīvās veselības jomas informācijai, izglītībai, tostarp visaptverošai izglītībai par seksualitāti, un veselības aprūpes pakalpojumiem.

Šajā saistībā Puses veiks konkrētus pasākumus, cita starpā lai:

attiecībā uz tautas attīstību –

- visiem nodrošinātu bezmaksas, taisnīgu un kvalitatīvu pirmsskolas, pamatskolas un vidusskolas izglītību un to, ka uzņemšana terciārās izglītības iestādēs un tehniskās un profesionālās izglītības mācību iestādēs tiek būtiski uzlabota ar pastiprinātām un iekļaujošām valsts izglītības sistēmām visos līmeņos, un veicinātu, ka izglītībā un digitālo prasmju un digitālās prasmes attīstīšanai tiek izmantotas pieejamas digitālās tehnoloģijas par pieņemamām cenām;
- sasniegtu universālu veselības aprūpi un taisnīgu piekļuvi veselības pakalpojumiem, tostarp, uzlabojot valsts veselības sistēmas visos līmeņos, un stiprinātu agrīnās brīdināšanas, riska samazināšanas un valsts un globālu veselības risku pārvaldības spējas;
- nodrošinātu piekļuvi drošam dzeramajam ūdenim pietiekamā daudzumā, lai ievērotu droši pārvaldītus līmeņus, tostarp sanitārijas un higiēnas ziņā, un aizsargātu veselību un labklājības līmeni;
- nodrošinātu, ka visi var piekļūt izmaksu ziņā pieejamai, drošai un uzturvielām bagātai pārtikai pietiekamā daudzumā;
- pieņemtu mērķtiecīgu politiku un veiktu attiecīgus ieguldījumus, lai veicinātu jauniešu tiesības, stimulētu viņu iesaistīšanos sociālajā, pilsoniskajā un ekonomiskajā dzīvē;

- sekmētu studentu, pētnieku un speciālistu mobilitātes shēmas, kā arī vizītes uzņēmējdarbības un ieguldījumu nolūkos atbilstoši spēkā esošajiem tiesiskajiem regulējumiem;
- risinātu problēmas, ko rada klimata un vides izraisīta migrācija un piespiedu pārvietošana un to ietekme uz migrantiem un viņu kopienām;
- veicinātu materiālā un nemateriālā kultūras mantojuma aizsardzību un pilnveidošanu;

attiecībā uz sociālo aizsardzību –

- pieņemtu politiku, kas 40 % iedzīvotāju ar zemākajiem ienākumiem palīdzētu sasniegt un noturēt ienākumu pieaugumu līmenī, kas būtu augstāks par vidējo līmeni valstī;
- paplašinātu sociālās aizsardzības segumu – ar mērķi pakāpeniski panākt universālumu, garantējot pamatienākumus un izmantojot piemērotas sociālās aizsardzības sistēmas, kas spēj reaģēt uz satricinājumiem;
- radītu iekļaujošākus un labi funkcionējošus darba tirgus un izstrādātu nodarbinātības politiku, kas vērsta uz pienācīgu nodarbinātību visiem, tostarp, uzlabojot darba ņēmēju veselības un drošības apstākļus;
- risinātu jautājumus saistībā ar neoficiālo ekonomiku, tostarp sociālo aizsardzību ikvienam, kā arī par piekļuvi kredītiem un mikrofinansējumam un uzlabotiem sociālās aizsardzības pasākumiem, lai veicinātu raitāku pāreju uz oficiālo ekonomiku;

attiecībā uz dzimumu līdztiesību –

- nodrošinātu, ka dzimumu perspektīva tiek sistemātiski integrēta visās politikas jomās;
- parakstītu, ratificētu un pilnībā īstenotu Konvenciju par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu (KSDI) un aicinātu parakstīt, ratificēt un pilnībā īstenot tās fakultatīvo protokolu par sieviešu tiesībām tos, kuri to vēl nav paveikuši;
- nodrošinātu meiteņu un sieviešu fizisko un psiholoģisko integritāti, novēršot jebkādu vardarbību dzimuma dēļ un seksuālu vardarbību un izbeidzot bērnu, agrīnas un piespiedu laulības;
- nodrošinātu, ka tiek ievērotas un veicinātas meiteņu un sieviešu sociālās tiesības, galvenokārt veselības un izglītības jomā;

- stiprināt meiteņu un sieviešu balsstiesības un dalību politiskajā dzīvē, palielinot sieviešu iesaistīšanos vēlēšanu, politiskajos un pārvaldības procesos, miera procesos un mediācijas centienos un pilnvarojot meiteņu un sieviešu organizācijas;
- stiprinātu sieviešu ekonomiskās tiesības, veicinot viņu piekļuvi ekonomiskām iespējām, finanšu pakalpojumiem un nodarbinātībai, zemes un citu produktīvo aktīvu kontrolei un izmantošanai un atbalstot sievietes uzņēmējas.

6. DAUDZVEIDĪGA SADARBĪBA

Nolīgumā būs noteikts, ka Puses piekrīt darīt pieejamus atbilstošus līdzekļus – gan finanšu, gan nefinanšu, lai izpildītu šajā nolīgumā noteiktos mērķus. Sadarbība būs daudzveidīga, aptverot dažādas politikas jomas un instrumentus, un tiks pielāgota īpašām vajadzībām, stratēģijām, prioritātēm un pieejamajiem resursiem, lai atspoguļotu apstākļu pieaugošo daudzveidību valstīs un reģionos.

Partnerības finansēšana

Nolīgumā – saskaņā ar Adisabebas rīcības programmu – tiks vēlreiz atgādināts, cik svarīga loma ir visaptverošai un integrētai pieejai saistībā ar finansējuma un citu īstenošanas līdzekļu mobilizēšanu no visiem pieejamajiem avotiem (publiskajiem/privātajiem, iekšzemes/starptautiskajiem) un visiem dalībniekiem, ietverot trešo valstu dalības iespēju un cita starpā izmantojot inovatīvus finansējuma avotus un instrumentus, zināšanas, pieredzi, spēju veidošanu, tehnoloģiju un nefinanšu resursus, kā arī jaunattīstības valstu sadarbību un trīspusējo sadarbību atbilstoši attīstības efektivitātes principiem.

Nolīgumā būs vēlreiz atgādināta ES apņemšanās pastāvīgi atbalstīt partnervalstis un sadarboties ar tām, lai gūtu savstarpēji izdevīgus rezultātus. ES finanšu ieguldījums būs balstīts uz partneru spējām, vajadzībām un darbības rezultātiem, ņemot vērā konkrētas situācijas.

ES vēlreiz apstiprinās savu politisko un kolektīvo apņemšanos piešķirt 0,7 % no sava nacionālā kopienākuma (NKI) kā oficiālo attīstības palīdzību (OAP) un 0,2 % no sava NKI vismazāk attīstītajām valstīm (VAV) saskaņā ar Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam, kā izklāstīts Eiropas Konsensā par attīstību.

ES vēlreiz apstiprinās arī savu apņemšanos piešķirt finanšu palīdzību tur, kur tā ir visvairāk vajadzīga un kur tai būtu vislielākā ietekme, jo īpaši VAV un valstīs, kurās ir nestabila situācija un konflikti. Īpaša uzmanība būs pievērsta problēmām, kas skar valstis ar vidējiem ienākumiem (MIC), jo īpaši saistībā ar nevienlīdzību un sociālo atstumtību; tāpat īpaša uzmanība būs pievērsta konkrētajām neaizsargātības un nestabilitātes problēmām, ar ko saskaras mazo salu jaunattīstības valstis (SIDS). ES atkārtoti apstiprinās savu pašreizējo politisko apņemšanos izvērst klimata finansējuma piesaistīšanu globālu centienu ietvaros.

ES partnervalstis apstiprinās apņemšanos piesaistīt iekšzemes līdzekļus, tostarp publiskās finanses, lai sasniegtu ilgtspējīgas attīstības mērķus. Tās centīsies palielināt savu publisko izdevumu un valsts parāda efektivitāti un lietderību, reformēt savu nodokļu politiku un administrāciju, uzlabot ieņēmumu iekasēšanu, veicināt pretkorupcijas pasākumus un apkarot gan izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un to apiešanu, gan nelikumīgas finanšu plūsmas, tostarp nodokļu oāzēs. Tās arī apņemsies īstenot globālās nodokļu pārvaldības standartus, ko noteikušas attiecīgās starptautiskās struktūras.

Nolīgumā tiks atzīts, ka privātā sektora kapitāla plūsmas ir ļoti svarīgs papildinājums valsts attīstības centieniem. Puses izstrādās politiku un attiecīgos gadījumos stiprinās reglamentējošos noteikumus, lai privātā sektora iniciatīvas labāk pieskaņotu valsts mērķiem un veicinātu kvalitatīvus ilgtermiņa ieguldījumus, atbildīgu uzņēmējdarbības praksi un atbildīgas vērtības ķēdes.

Nolīgumā tiks atzīts, ka naudas pārvedumi ir svarīgs privāts attīstības finansējuma avots. Puses apņemsies veicināt lētākus, ātrākus un drošākus pārskaitījumus gan nosūtītāja, gan saņēmēja valstī, tostarp, izmantojot mobilo bankas pakalpojumus un internetbanku pakalpojumus, un nodrošināt, lai attiecīgajos tiesību aktos nebūtu noteikumu, kas traucē efektīvi izmantot likumīgus naudas pārvedumu kanālus.

ES izstrādās jaunus veidus sakaru veidošanai ar attīstītākām partnervalstīm, tostarp līdzfinansēšanu, lai veicinātu Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam īstenošanu, atbalstītu mazāk attīstītās valstis, kā arī kopīgi risinātu konkrētas reģionālas un globālas problēmas.

Efektīva attīstības sadarbība

Nolīgumā būs vēlreiz atgādināta efektīvas attīstības programmas nozīme un centrālā vieta, kā apstiprināts dažādos starptautiskos forumos, un Pušu apņemšanās jebkādā attīstības sadarbībā piemērot šādus principus: demokrātiska atbildība par attīstības centieniem, saskaņošana ar partneru attīstības plāniem un prioritātēm, iekļaujošas attīstības partnerības, koncentrēšanās uz rezultātiem, pārredzamība un savstarpēja pārskatatbildība.

Nolīgumā būs noteikts, ka atkarībā no katras valsts un reģiona spējām, vajadzībām un darbības rezultātiem tiks izmantoti dažādi un savstarpēji papildinoši palīdzības sniegšanas režīmi un veidi. Izvēloties palīdzības sniegšanas režīmus un veidus, tiks ņemta vērā arī parāda atmaksājamība.

Nolīgumā būs noteikts, ka ES un tās dalībvalstis turpinās uzlabot savas sadarbības veidu, tostarp, labāk sastrādājoties, jo īpaši ar lielākas koordinācijas un saskaņotības palīdzību uzlabojot efektivitāti un radīto ietekmi, kā arī piemērojot attīstības efektivitātes principus un ņemot vērā to attiecīgās salīdzinošās priekšrocības, tostarp pārejas pieredzi. Tiks veicināta un stiprināta kopīga plānošana, vienlaikus to saglabājot brīvprātīgu, elastīgu, iekļaujošu un pielāgotu attiecīgo valstu apstākļiem, lai kopīgu mērķu sasniegšanas labad panāktu saskaņotāku, iedarbīgāku un koordinētāku atbalstu partnervalstīm. Kad vien nepieciešams, tiks veikta kopīga īstenošana. Šajā procesā būtiska ir partnervalstu iesaiste un atbildība.

7. INSTITUCIONĀLĀ SISTĒMA

Dalībnieki

Nolīgums vēlreiz apstiprinās to, ka partnervalstu valdībām ir centrāla loma partnerībā, jo tās nosaka un īsteno savas valsts prioritātes un stratēģijas. Tajā būs atzīts attiecīgi valstu parlamentu un vietējo pašvaldību ieguldījums demokrātiskas pārskatatbildības uzlabošanā un valdības rīcības papildināšanā.

Nolīgums palielinās reģionālo un kontinentālo organizāciju lomu, jo īpaši trīs reģionālo partnerību pārvaldīšanā un īstenošanā, nodrošinot, ka pārrobežu prioritātes tiek pienācīgi ņemtas vērā un pašreizējās sadarbības programmas tiek efektīvi racionalizētas, vienlaikus atzīstot attiecīgās šo organizāciju stiprās un vājās puses.

Nolīgumā tiks atzīta, atbalstīta un stiprināta pilsoniskās sabiedrības un privātā sektora kā galveno partneru loma partnerības mērķu īstenošanā. Ar pilsonisko sabiedrību un privāto sektoru notiks apspriešanās, un tie spēs sniegt ieguldījumu gan plašajā politiskajā un politikas dialogā, gan lēmumu pieņemšanas procesos. Nolīgumā tiks iekļauta apņemšanās palielināt atbalstu pilsoniskās sabiedrības organizāciju (PSO) spēju veidošanai, stiprināt to ietekmi dialogos par politiku, budžetu un palīdzības prioritātēm valsts, reģionālā un kontinentālā līmenī un veicināt politisko, sociālo un ekonomisko dialogu.

Institucionālie noteikumi

Nolīgumā būs iekļauti noteikumi par reformētu institucionālo struktūru partnerības pārvaldīšanai. Institucionālās struktūras pamatā būs subsidiaritātes un papildināmības principu piemērošana, atspoguļojot smaguma centra pārvirzi uz trīs reģionālajām partnerībām un nodrošinot dažādo esošo struktūru lielāku saskaņotību un racionalizāciju.

Kas attiecas uz trīs reģionālajām partnerībām, valstu un valdību vadītāju augstākā līmeņa sanāksmes sniegs nepieciešamo stratēģisko politisko vadību un nodrošinās saskaņotu reģionālu pieeju.

Katru reģionālo partnerību pārvaldīs reģionāla ministru padome, kuras uzdevums būs vadīt politisko dialogu, kā arī pieņemt visus oficiālos lēmumus attiecībā uz reģionālās partnerības protokola īstenošanu vai pārskatīšanu.

Attiecīgā gadījumā katra padome var pieņemt lēmumu uzaicināt trešās personas kā novērotājus.

Lai nodrošinātu saskaņotu partnerību ar Āfriku kopumā, vispiemērotākā kārtība, kādā Ziemeļāfrikas valstis piesaista jaunajam nolīgumam, būtu jāmeklē apspriežoties, lai nodrošinātu to pilnīgu dalību ES un Āfrikas partnerības politiskajā un politikas dialogā. Tas neskarš pašreizējos tiesiskos, finansiālos un politikas regulējumus ar šīm valstīm, jo īpaši asociācijas nolīgumus Eiropas kaimiņattiecību politikas ietvaros.

Kas attiecas uz ES un Āfrikas partnerību, valstu un valdību vadītāju augstākā līmeņa sanāksmes un ministru līmeņa sanāksmes sniegs politisko vadību un turpinās iesaistīt Ziemeļāfrikas valstis. Nolīgums ietvers noteikumus ar mērķi vajadzības gadījumā reģionālajā ES un Āfrikas partnerībā iestrādāt lēmumus, kas pieņemti augstākā līmeņa un ministru līmeņa sanāksmēs. Nolīgums palīdzēs veicināt efektīvu, iedarbīgu un koordinētu atbildi uz reģionāla un kontinentāla mēroga jautājumiem, kas skar gan Ziemeļāfrikas, gan Subsahāras valstis. Tiks noteikti atbilstīgi mehānismi nolūkā nodrošināt, ka attiecīgie lēmumi ir saderīgi ar Eiropas kaimiņattiecību politiku.

Attiecīgajām reģionālajām organizācijām (piemēram, Āfrikas Savienībai), ņemot vērā to spējas un darbības rezultātus, tiks piešķirta svarīga loma reģionālo partnerību pārvaldē. Ar nolīgumu vajadzības gadījumā nodrošinās, ka apakšreģionālas organizācijas (piemēram, reģionālas ekonomikas kopienas Āfrikā) tiek iesaistītas attiecīgajās reģionālās ministru padomes sanāksmēs, tādējādi uzlabojot saskaņotību ar pašreizējām procedūrām.

Nolīgumā būs noteikts, ka katrai ministru padomei ir iespēja izveidot darbības komiteju, kurai tā var deleģēt daļu no savām pilnvarām pildīt tās uzdevumus. Tiks paredzēts, ka Puses vajadzības gadījumā piedalās darbības komitejā.

Nolīgumā tiks paredzēts parlamentārais aspekts katras reģionālās partnerības līmenī, izmantojot pašreizējās struktūras, ja tās pieejamas (piemēram, Eiropas Parlamenta (EP) un Panāfrikas parlamenta (*PAP*) sanāksmes). Parlamenta sanāksmēm būtu jānotiek, ņemot vērā attiecīgās padomes sanāksmes.

Nolīgumā tiks arī paredzēts īpašs dialogs un konsultāciju mehānismi ar visām attiecīgajām iesaistītajām pusēm, tostarp vietējām iestādēm, pilsonisko sabiedrību un privātā sektora pārstāvjiem reģionālo partnerību līmenī. Šīm sanāksmēm būtu jānotiek, ņemot vērā attiecīgās padomes sanāksmes, un tām būtu jābalstās uz esošajām dialoga struktūrām, ja tās pieejamas.

Kas attiecas uz vispārīgā partnerības nolīguma pārvaldību, ES un ĀKK Ministru padome var notikt, Pusēm vienojoties, principā ik pēc trim gadiem un vajadzības gadījumā, lai sniegtu stratēģisko politisko vadību jautājumos, kas attiecas uz visām Pusēm, vienotos par kopīgām nostājām un īstenotu nolīgumā paredzētās kopējās politiskās apņemšanās starptautiskās sadarbības jomā. Gadījumā, ja Ministru padomes sanāksme šajā laikposmā nenotiek, Pusēm ik gadus ir jānovērtē nepieciešamība to sasaukt.

Nolīgumā tiks ietverti noteikumi un elastīgas procedūras, kas ieinteresētajām Pusēm dos iespēju vispiemērotākajā līmenī padziļināt dialogu un sadarbību konkrētos tematiskos un starpreģionālos jautājumos.

Nolīgums ļaus Pusēm noteikt veidus, kā izstrādāt efektīvākas darba metodes, kas ļautu veidot padziļinātu dialogu un ātrāk un efektīvāk pieņemt lēmumus.

8. NOBEIGUMA NOTEIKUMI

Teritoriālā piemērošana

Nolīgumā būs iekļauts noteikums par teritoriālo piemērošanu atbilstīgi standarta formulējumiem.

Stāšanās spēkā

Nolīgumā būs iekļauts noteikums, kurā būs noteikts, ka Puses ratificēs vai apstiprinās nolīgumu atbilstīgi savas konstitūcijas noteikumiem un juridiskajām procedūrām.

Nolīgumā būs iekļauts noteikums par nolīguma stāšanos spēkā, norādot arī vajadzīgos termiņus.

Nolīgumā būs arī iekļauts noteikums, kurā būs noteikts, ka nolīgumu pilnībā vai daļēji varēs piemērot provizoriski, kamēr tas nav stājies spēkā, un atbilstīgi starptautiskajām juridiskajām procedūrām.

Ilgums, izbeigšana un pārskatīšana

Nolīgumā tiks atzīts, ka pamatdaļas principi un vērtības ir ilgtermiņa rakstura, savukārt trīs reģionālās partnerības (protokoli) ir virzīti uz rīcību un būtu regulāri jāpārskata.

Šis nolīgums sākotnēji tiks noslēgts uz 20 gadiem. Trīs gadus pirms nolīguma darbības beigām tiks uzsākts process, lai no jauna izvērtētu, ar kādiem noteikumiem būtu jāpārvalda to turpmākās attiecības. Ja vien Puses nepieņems lēmumu par nolīguma izbeigšanu vai pagarināšanu, nolīgums tiks automātiski atjaunināts, ilgākais, uz pieciem gadiem, līdz visas Puses būs vienojušās par jauniem noteikumiem vai pielāgojumiem.

Nolīgumā tiks iekļauta pārskatīšanas klauzula attiecībā uz to, lai pamatdaļā un reģionālajās partnerībās (protokolos) izklāstītās stratēģiskās prioritātes tiktu visaptveroši pārskatītas pēc tam, kad būs beidzies Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam termiņš.

Nolīgumā tiks iekļauts noteikums, kas paredz, ka – ja to pieprasīs kāda no abām Pusēm, un pamatojoties uz ES un ĀKK padomes pieņemtu lēmumu, – nolīguma pamatdaļu grozīs atbilstīgi nolīguma ratifikācijas un spēkā stāšanās procedūrām.

Nolīgumā būs iekļauts noteikums, kas paredz, ka reģionālās partnerības (protokolus) vajadzības gadījumā var regulāri grozīt, izmantojot vienkāršotu procedūru, ja to pieprasa kāda no abām Pusēm, un pamatojoties uz attiecīgo padomju pieņemtu lēmumu. Nolīgumā tiks izklāstītas šādas regulāras pārskatīšanas procedūras.

Nolīgumā tiks iekļauts noteikums, kas paredz, ka Puses var nolīgumu izbeigt, un tajā būs izklāstītas šādas izbeigšanas procedūras.

Saistību izpilde

Nolīgumā būs paredzēta iespēja kādai no Pusēm veikt attiecīgus pasākumus gadījumā, ja otra Puse nebūs pildījusi jebkuras no savām saistībām attiecībā uz svarīgākajiem elementiem un pamatelementiem. Šādos gadījumos attiecīgie pasākumi būtu jāveic pēc Pušu apspriešanās. Apspriedēm būtu jānotiek tādā līmenī un veidā, kāds tiek uzskatīts par vispiemērotāko risinājuma panākšanai, un noteiktā termiņā.

Lai novērstu situācijas, kad viena Puse uzskata, ka otra Puse nav izpildījusi savas apņemšanās saistībā ar nolīguma svarīgākajiem elementiem un pamatelementiem, tiks organizētas strukturētas un sistemātiskas apspriedes par paustajām bažām.

Lai gan tiks saglabāta apspriežu divpusējā būtība, Puses, gatavojoties katrai apspriežu sesijai, apņemsies apspriesties un saskaņot savu rīcību ar visiem attiecīgajiem reģionālajiem un starptautiskajiem dalībniekiem.

Nolīgumā būs arī paredzēta iespēja Pusei veikt attiecīgus pasākumus bez iepriekšējas apspriešanās, ja apspriedēs tiks noraidīti vai netiks panākti savstarpēji pieņemami rezultāti, kā arī īpašas steidzamības gadījumos. "Attiecīgi pasākumi" un "īpašas steidzamības gadījumi" būtu jādefinē tāpat kā Vispārējā miera nolīguma (VMN) 96. panta 2. punkta b) un c) apakšpunktā.

Strīdu izšķiršana

Nolīgumā būs iekļauts noteikums par piemērotu un iedarbīgu strīdu izšķiršanas mehānismu gadījumos, kad notiks novirzes saistībā ar nolīguma piemērošanu, interpretāciju un īstenošanu.

Piekluve

Nolīgumā tiks iekļauts noteikums, kas paredz, ka trešās valstis, kurām ir pievienotā vērtība partnerības mērķu veicināšanā un kuras atzīst tos pašus principus un vērtības, var pievienoties partnerībai un ir tajā aicinātas. Nolīgumā tiks noteikti kritēriji un mehānismi attiecībā uz neatkarīgas valsts pievienošanas nolīgumam. Trešai valstij, kura pievienosies kā pilntiesīga locekle, būs tādas pašas tiesības un pienākumi kā partnerības locekļiem. Nolīgumā tiks paredzēta arī reģionālo organizāciju pievienošanās iespēja.

Novērotāja statuss

Nolīgumā tiks iekļauts noteikums, kas paredz, ka trešām personām, kuras atzīst nolīguma pamatā esošās vērtības un principus un kurām ir pievienotā vērtība partnerības konkrēto mērķu un prioritāšu veicināšanā, var piešķirt novērotāja statusu.

Autentiskie teksti

Nolīgumā būs iekļauts noteikums par to, ka nolīgums ir sagatavots divos eksemplāros visās Eiropas Savienības oficiālajās valodās un ka visi teksti ir vienlīdz autentiski.